

Največji slovenski dnevnik
v Združenih državah.
Velja za vse leto..... \$6.00
Za pol leta..... \$3.00
Za New York celo leto... \$7.00
Za inozemstvo celo leto... \$7.00

GLAS NARODA

List slovenskih delavcev v Ameriki

The largest Slovenian Daily
in the United States.
Issued every day except Sundays
and legal holidays.
75,000 Readers.

TELEFON: 2876 CORTLANDT.

Entered as Second Class Matter, September 21, 1903, at the Post Office at New York, N. Y., under the Act of Congress of March 3, 1879.

TELEFON: 4687 CORTLANDT.

NO. 244. — ŠTEV. 244.

NEW YORK, TUESDAY, OCTOBER 18, 1921. — TOREK, 18. OKTOBRA, 1921.

VOLUME XXIX. — LETNIK XXIX.

STAVKA BI OHRONILA CELO DEŽELO

RAZDALJE V TEJ DEŽELI SO PREVELIKE, DA BI SE MOGLO USPEŠNO POŠILJATI ŽIVILA S POMOČJO MOTORNIH VOZOV. — MESTO NEW YORK BI BILO ZELO HUDO PRIZADETO.

Prvo splošno ali narodno stavko železničarjev so vprizorili v preteklem letu v Angliji, koje ozemlje predstavlja približno ono države Illinois. Resnost one angleške stavke je splošno dobroznana, vendar pa se ne da nikakor priimerjati krizi, ki bo prišla, če bosta zastavkala dva milijona organiziranih uslužbencev ameriških železnic.

Med položajem v Angliji in o. rim, pred katerim stoji sedaj ameriški narod, pa obstaja radikalna razlika. Na tisoče in tisoče angleških armadnih avtomobilov in motornih težkih voz je vlada takoj stavila v svojo službo v boju proti stavki. Anglija ima goste omrežje ceste, zgrajenih iz kamena in zaloge živil se je s pomočjo motornih vozov pošiljalo iz vseh delov dežele v London, Birmingham, Manchester in druga velika središča s številnim prebivalstvom. Celo vsprilo teh prednosti pa je mršavi volk lakote prežal pri skoro vsakih vratih, ko se je difference konkretno uravnavalo ter so se železničarji vrnili na svoja mesta.

Meso, katero se zavziva v New Yorku, prihaja iz Texasa, Oklahome, Colorada in drugih živinorejskih držav na zapadu. Jagnjetina in konštrunovina, z izjemo one, katero se importira iz Nove Zelandije, Avstracije in Argentine, prihaja iz obširnih ovčarskih pokrajin Wyominga in Montane. Ali si morete predstavljati, da bi se pošiljalo žive ovce in govejo živino s pomočjo motornih voz z rene v čikaške klavnice in od tam z nadaljnimi avtomobili v Boston in New York? Ceste v Združenih državah se je precej izboljšalo v teku zadnjega desetletja, a celo naše narodne veceste niso dovršene in razdalje, katere je treba premagati, so velikanske.

Poleg živil je premog najbolj važna stvar, katero se pošilja po železnici. Brez številnih tisočev ton premoga, katere se vsaki dan porabi v mestu New Yorku celo v gorskem ali vročem vremenu, ne more imeti mesto niti luči, niti pouličnih železnic, niti plina in celo vode ne. Zaloga premoga v New Yorku je vse preje kot neizprljiva, kot se je pokazalo to tekom stavke premogarjev leta 1919.

Dva milijona možkih in žensk prihajata vsaki dan v New York ter odhajata iz njega po različnih železniških sistemih. Nadaljni prihajajo s "ferry", čolni in tozadnevne zunaj ležeče občine bodo seveda v slučaju stavke napelje vse sile, da vzdrže obratovanje. Mleko in druga živila, ki se hitro pokvarijo, bodo seveda privržali v mesto s pomočjo motornih vozov, a naloga, da se vzdrži redno obratovanje vseh splošnih naprav brez pomoči železnic, bo naravnost ogromna.

Pet velikih železničarskih unij, ki prete sedaj s splošno stavko, se je že leta in leta smatralo za najbolj mogočno delavsko organizacijo v deželi. Te bratovščine pa spadajo obenem tudi med najbolj konservativne. Tekom neodobrenih stavk leta 1919 in zopet leta 1920 so bratovščine sodelovale z železnici, da se je spravilo težkoče s sveta.

Promet na štirinajstih železnicah bo paraliziran dne 30. oktobra, če se stavke ne bo preprečilo. Važnosti teh železnic se ne sme podcenjevati. Črte, ozemlja, katerim služijo in blago, katero prevažajo, — vse to je razvidno iz naslednjega:

Chicago and Northwestern: — Operira severno in zapadno od Chicago, skozi bogate poljedelske lžrave Illinois, Iowa, Wisconsin, Minnesota, Oklahoma, Kansas in Colorado Prevaža vse poljedelske proizvode.

International and Great Northern: — Operira severno od številnih poti v Mehiko ob Rio Grande. Prevaža živino iz Texasa preko zveznih črt v klavnice.

Southern Pacific: — Operira iz New Orleansa v Californijo. Prevaža pretežni del californijskega sadja proti iztoku. Dotika se petrolejskih, rudarskih in poljedelskih okrajev v Arizoni, New Mexico in Californiji. Le en del sistema Southern Pacific je prizadet od stavke dne 30. oktobra.

Nadaljne prizadete železnice so Southern Railway, Virginia Railroad, St. Louis and Northwestern, Chicago, Milwaukee & St. Paul, Northern Pacific, Chicago, Rock Island & Pacific, Seaboard Air Line in Chicago Great Western.

POLJSKE ZASTAVE ZNOVA ZAVIHRALE

V številnih krajih Gornje Šlezije so prejšnji poljski ustaši razobesili zastave poljske republike.

Berlin, Nemčija, 17. oktobra. — Soglasno z nekimi poročili na "Abendblatt" se je razobesilo poljske zastave v številnih krajih v okrajih Katowice, Mislowice, Ribnik in Ples in prejšnji poljski ustaši, oboroženi s puškami, so bili pozvani, naj zastražijo novo mejo. Nemški trgovci so skoro popolnoma razprodali svoje zaloge ter nočejo na noben način sprejemati poljskega denarja. V poročilu se glasi nadalje, da so Nemci vprizorili naval na banke in da skušajo vsi dvigniti svoj denar. Še predno se bo oficijelno objavilo odločitev sveta Lige narodov. Železniški vlaki so prenapolnjeni in vse ceste, vodeče proti severu, so polne ljudi.

Krožijo tudi poročila o uporih, a poljsko prebivalstvo se drži v splošnem zelo rezervirano, očitno pomirjeno vsled hladnokrvnosti, katero kažejo poljske straže.

Soglasno z istim listom so nemški rudarji sklenili še nekrat apelirati na medzavezniško komisijo ter jo prositi, naj stori vse potrebno, da jih zavaruje, čeprav se je sporočilo, da so francoske patrulje že pričele obkrožati vsa mesta industrijalnega okraja.

Buenos Aires, Argentina, 17. okt. — Kot poroča pariški poročevalec lista "La Nation" se bo na temelju odločitve sveta Lige narodov direktno ugotovilo politično suvereniteto poljskih in nemških okrajev Gornje Šlezije. Načrt za vzdržanje gospodarske enotnosti šlezijskega industrijalnega okraja za naslednjih petnajst let, ne določa, kot se poroča, nevtraliziranja tega ozemlja, kateri princip se je nekoč porabilo z ozirom na Saar okraj.

Kljub dejstvu, da se bo takoj uvedlo poljsko, oziroma nemško upravo, bosta oba kraja v industrijalnem oziru predstavljala skozni naslednjih petnajst let zaključeno celoto. Gotove materiale in napol izgotovljene predmete bo mogoče pošiljati iz enega poltičnega okraja v drugi okraj brez carine. Vršila se tudi ne bo nobena razdelitev z ozirom na uporabo tvornice, vodne sile ali električnega toka. Železnice bodo nadalje kot celoto skupno upravljali Nemci in Poljaki.

VODITELJI ŽELEZNIČARJEV.

Voditelji raznih železničarskih unij so te dni definitivno sklenili, da ima izbruhni 30. oktobra splošna stavka železničarjev po vsej deželi, če bodo lastniki železnic še nadalje ustrajali pri zahtevah, da znižajo železničarjem plačo za deset odstotkov. Na sliki vidite glavne železničarske voditelje, ki so: W. S. Stone, L. M. Sheppard, W. S. Carter in E. T. C. Cashen.

ALBREHT KOT

MADŽARSKI KRALJ

Mati tega princa se nahaja v Budimpešti ter agitira, naj se posadi njenega sina na prestol.

Dunaj, Avstrija, 15. oktobra. — Prejšnja nadvojvodinja Izabela, žena nadvojvode Friderika, je dospela v Budimpešto ter pričela tam s propagando, da se posadi njenega sina Albrehta na madžarski prestol.

Prejšnji nadvojvoda Friderik, ki je eden največjih veleposestnikov v ozemljih, ki st pripadala preje Avstro-Ogrski, se je pogajal, da proda vta ta posestva nekemu amerškemu sindikatu. Čehoslovaška vlada pa je konfiscirala njegova posestva, nahajajoča se v mejah Čehoslovaške ter jih proglasila za državno last, vsled česar se najbrž ne bo sklenilo kupčije, ki predstavlja svoto 200 milijonov dolarjev.

Dunaj, Avstrija, 15. septembra. Novico o uravnavi spora med Avstrijo in Madžarsko radi Burgenlanda, ozkega pasu ozemlja, katero je mirovna konferenca pripisala Avstriji, se je sprejelo tukaj z velikim zadovoljstvom. Uravnava je bila uveljavljena s podpisanjem tozadevnega protokola v Benetkah. Domneva se, da bo ta uravnava preprečila izbruh krize ter odpravila strah, ki je držal to mesto v stanju razburjenja skoz cel pretekli in tekoči teden. Avstrijski parlament bo brez dvoma odobril ta protokol.

Washington, D. C. 15. oktobra. Ekonomske in finančne razmere v Avstriji postajajo od dneva do dneva slabše, soglasno z najnovejšimi oficijelnimi poročili, katero je dobila ameriška vlada. Eno teh poročil, katero je poslal tajniku Hooverju W. F. Upson, zastopnik trgovskega departamenta, nudi živahno sliko zadreg, v katerih se nahaja Avstrija.

— Avstrijska krona pada neprestano — poroča Upson in nevroška valuta je poskočila od 1355 na 3060 kron na Dunaju. Finančne vlade so še veliko slabšem stanju kot so bile preje, kajti vlada mora plačevati višje plače ter tudi dajati podporo v živilih. Podpore vlade v obliki živil predstavljajo svoto 500.000.000 kron na teden, vendar pa je upati, da bo mogoče uveljaviti nekaj varčevanja potom zamen v krušnih racijah. Cene tako domačega kot importirane

UPORABA RADIJA ZA

NOTRANJE ZDRAVLJENJE

Zdravnik je iznašel novo metodo zdravljenja. — Radijevi žarki v tabletah. — Poroča Earl Schaub.

Chicago, Ill., 17. oktobra. — Znani zdravnik dr. E. Stillman Bayley je iznašel novo metodo zdravljenja z radijem. Prišel je izdelovati tablete, katere vsebujejo radijeve žarke. Z zavzajem teh tablet je mogoče ozdraviti najrazličnejše bolezni. Zdravniki so nekaj časa odkinavali z glavami, ko je pa Bayley doprinesel dokaz resnice, so morali nehoče priznati, da je njegova tretje prava.

Dr. Bayley se bavi že nad deset let s temi poskusi. On je delničar nekega rudnika v Lusk, Wyo. To kovino uporablja, da napolni mlečni sladkor z radijevim žarkom. Čistega radija se ne poslužuje, pač pa odnole kovine, ki se dobavljata iz rudnika. S tabletami, ki jih izdeluje Bayley, je mogoče v osmih urah pramožiti rdeča telesca in krvi za 250.000. Ti žarki lečijo revmatizem ter preprečajo, da bi se razne kisline zbirale v sklepih. Izboljšujejo tek ter so splošno pomirjevalno sredstvo.

London, Anglija, 17. oktobra. — Večera zvečer je došel iz Pariza sem ameriški general Pershing, da se edeleži slavnosti, ki jih bodo priredili Angleži ob grobu nepoznanega angleškega vojaka.

Na kolodvoru je ameriškega generala prvi pozdravil angleški vojni minister Sir Laming Worthington Evans ter ga predstavil drugim odličnim članom sprejemnega odbora.

General Pershing se je takoj za tem podal v ameriško poslanstvo, kjer bo stanoval za čas svojega bivanja v Londonu.

Zvečer je bil banket, katerega so se vdeležili med drugimi tudi angleški vojni minister Evas, državni zakladničar ter prvi lord angleške admiraltete Lee. Pred hišo je paradiral izbrani bataljon ameriške okupacijske armade iz Koblenza in godba je igrala ameriško himno.

London, Anglija, 17. oktobra. — Na priprosti kamen z napisom, ki znači mesto, kjer leži v Westminster Abbey pokopano truplo "nepoznanega angleškega vojaka" se je položilo danes najvišje odklovanje, katero more podeliti ameriški narod. To je bila častna svetinja, za katero je glasoval kongres Združenih držav v potrdilo tovarništva, ki je vezal Združene države in Anglijo tekom svetovne vojne.

Oficijelno prezentacijo je izvršil George Harvey, ameriški poslanik v Londonu, ki je imel kratak nagovor kot zastopnik ameriške vlade ter predsednika Hardinga. Dejanje izročitve same pa je izvršil general Pershing, poveljnik ameriških čet v Franciji tekom velikega boja.

General Pershing se je nahajal v spremstvu majorja Solberta, ameriškega vojaškega atašeya ter drugih ter se odpeljal v kraljevi kočiji, katero pe obdajala policija na konjih, v Westminster Abbey, kjer je že čakal ameriški bataljon, ki je došel večera iz Koblenza.

Ko je položil svetinjo, je imel general Pershing kratak nagovor, v katerem je rekel:

— Človek ne more stopiti semkaj noter, ne da bi čutil veliko gibanje vsprico važnih dogodkov v zgodovini Anglije, ki so ustvarili

GENERAL PERSHING

JE DOSPEL V LONDON

Na kolodvoru so ga pozdravili vsi angleški uradniki. — Ob grobu "nepoznanega vojaka".

London, Anglija, 17. oktobra. — Večera zvečer je došel iz Pariza sem ameriški general Pershing, da se edeleži slavnosti, ki jih bodo priredili Angleži ob grobu nepoznanega angleškega vojaka.

Na kolodvoru je ameriškega generala prvi pozdravil angleški vojni minister Sir Laming Worthington Evans ter ga predstavil drugim odličnim članom sprejemnega odbora.

General Pershing se je takoj za tem podal v ameriško poslanstvo, kjer bo stanoval za čas svojega bivanja v Londonu.

Zvečer je bil banket, katerega so se vdeležili med drugimi tudi angleški vojni minister Evas, državni zakladničar ter prvi lord angleške admiraltete Lee. Pred hišo je paradiral izbrani bataljon ameriške okupacijske armade iz Koblenza in godba je igrala ameriško himno.

London, Anglija, 17. oktobra. — Na priprosti kamen z napisom, ki znači mesto, kjer leži v Westminster Abbey pokopano truplo "nepoznanega angleškega vojaka" se je položilo danes najvišje odklovanje, katero more podeliti ameriški narod. To je bila častna svetinja, za katero je glasoval kongres Združenih držav v potrdilo tovarništva, ki je vezal Združene države in Anglijo tekom svetovne vojne.

Oficijelno prezentacijo je izvršil George Harvey, ameriški poslanik v Londonu, ki je imel kratak nagovor kot zastopnik ameriške vlade ter predsednika Hardinga. Dejanje izročitve same pa je izvršil general Pershing, poveljnik ameriških čet v Franciji tekom velikega boja.

General Pershing se je nahajal v spremstvu majorja Solberta, ameriškega vojaškega atašeya ter drugih ter se odpeljal v kraljevi kočiji, katero pe obdajala policija na konjih, v Westminster Abbey, kjer je že čakal ameriški bataljon, ki je došel večera iz Koblenza.

Ko je položil svetinjo, je imel general Pershing kratak nagovor, v katerem je rekel:

— Človek ne more stopiti semkaj noter, ne da bi čutil veliko gibanje vsprico važnih dogodkov v zgodovini Anglije, ki so ustvarili

POSVETOVANJE NAČELNIKOV "BIG FIVE"

NAČELNIK STONE BRATOVŠČINE INŽINIRJEV PRAVI, DA NE MORE PREDLOG ČLANOV DELAVSKEGA SVETA NUDITI NIKAKE ODPOMOČI, KER BI PREKUPCI POZRLI ZNIŽANO PREVOZNO.

Voditelji petih velikih železničarskih unij so pričeli danes v Clevelandu s celo serijo posvetovanj, da izgotove načrte za splošno stavko na transportacijskih sistemih dežele, ki naj bi se pričela dne 30. oktobra. Načelniki 11 drugih organizacij železničarjev, ki so neoficijelno odobrili stavko, in ki se bodo najbrž aktivno vdeležili stavke, se bodo najbrž pozneje v tednu sestali z načelniki bratovščin. Čeprav pripravljajo manjše unije svoje načrte za stavko, se vendar ni izdalo nobenega formalnega poziva ter je vrjetno, da bodo nekateri voditelji nasprotovali taki radikalni akciji.

Neoficijelno se je v Washingtonu ugotovilo, da bo pustil predsednik Harding celo zadevo začasno v rokah dveh skupin, namreč meddržavne trgovske komisije ter Javne skupine železniškega delavskega sveta. Predsednik je odredil, da se bo še danes posvetoval s člani obeh.

Predloga javne skupine železniškega delavskega sveta, naj se skreči pristojbine za prevoz, da se prepreči stavke železničarjev, je neizvedljiva po mnenju Warren Stonesa, načelnika bratovščine železničarjev.

Predlog je neizvedljiv — je rekel Stone. — Do časa, ko bo prišlo skrečenje prevoznine do konsumenta, ne bo znašalo niti polovice enega odstotka. Prekucepi bodo absorbirali difference.

Najrazličnejša posvetovanja petih bratovščin se bodo vršile v Clevelandu jutri, to je v torek. Na tem sestanku se bo razpravljalo o predlogu zunanje skupine železniškega delavskega sveta glede kompromisa.

napredek narodov. Tukaj so pokopani možje, ki so posvetili svoj življenja sijajnemu rekordu naroda. Ko gredo v spominu mimo nas, ni nobenega, kojeja dejanja bi bila bolj vredna hvale kot ona tega nepoznanega vojaka.

Vedno bo ostal simbol velikanskih žrtev svojega naroda v veliki svetovni žrtvi. On je bil, ki je brez obotavljanja izpostavil svoje prsi tiranstvu in krivici. On je trpel in videl smo ga, kako je padel v trenutku zmage ter dal človeštvu najvišji dar.

Prvo zunanje znamenje možnosti upora v organizacijah, ki niso direktno zvezane z bratovščinami, je prišlo od E. Mantona, predsednika zveze železniških telegrafistov, ki je zanikal trditev podpredsednika Piersona, da se je pozvalo telegrafiste na stavko. Rekel je, da bo politika organizacije objavljena šele pozneje.

Newyorški zdravstveni komisar Copeland je pozval občinstvo, naj ne postane histerično, ker je v mestu dosti zalag živil, da zadostujejo za štiri tedne. Mesto bo storilo vse, kar bo v njegovi moči, da spravi v mesto mleko in druga živila, ki se hitro pokvarijo, če v resnici ne bo mogoče preprečiti stavke.

Resno fazo z ozirom na stavko je zaznamovati v objavi, da bodo velike klavnice v treh tednih zaprle svoja vrata, če bodo črte transportacije paralizirane.

LAKOTI SE JE ŠE TIFUS PRIDRUŽIL

Petnajsti milijonov ljudi je izpostavljenih največji bedi in pomanjkanju in sedaj jim preti legar.

Moskva, Rusija, 17. oktobra. — Stradalna kriza v Rusiji bo dospela tekom meseca januarja do svojega viška in polkovnik Wm. L. Haskell je izjavil, da kažejo znamenja, da bo to krizo tudi spremljala epidemija tifusa ali legarja. Haskell je načelnik ameriške pomožne administracije v Rusiji. Njegovo mnenje podpirata dr. Henry Beeukes, zdravniški ravnatelj pomožne administracije. Ob sta se ravnokar vrnila z daljšega potovanja po prizadetih okrajih v Samari in Ufi.

Med drugimi ugotovili, katera sta podala ta dva Amerikanca, so naslednja: — Sovjetska vlada ne bo mogla prehranjati stradajočih. Ona more dobaviti le majhen del semena, ki je potrebno za spomladansko setev. Petnajst milijonov ljudi bo v večji ali manjši meri prizadetih od lakote. Pet in dvajset odstotkov teh ni mogoče doseči s transportnimi sredstvi kot so sedaj na razpolago.

Denarna izplačila v jugoslovanskih kronah, lirah in avstrijskih kronah

so potom naše banke izvršujejo po nizki ceni, zračljivo in hitro.

Včeraj so bile naše cene sledeče:

Jugoslavija:

Razpošilja na zadnje pošte in izplačuje "Kr. poštni čekovalni urad" in "Jadranska banka" v ljetljani.

300 kron	\$ 1.50	1,000 kron	\$ 4.70
400 kron	\$ 2.00	5,000 kron	\$23.00
500 kron	\$ 2.50	10,000 kron	\$45.00

Italija in razsedeno ozemlje:

Razpošilja na zadnje pošte in izplačuje "Jadranska banka" v Trstu.

50 lir	\$ 2.50	500 lir	\$21.50
100 lir	\$ 4.60	1000 lir	\$42.50
300 lir	\$12.90		

Nemška Avstrija:

Razpošilja na zadnje pošte in izplačuje "A.riatische Bank" na Dunaju.

1,000 nem.-avstr. kron	\$ 1.30	10,000 nem.-avstr. kron	\$11.00
5,000 nem.-avstr. kron	\$ 6.00	50,000 nem.-avstr. kron	\$50.00

Vrednost denarju sedaj ni stalna, menja se večkrat nepričakovano; iz tega razloga nam ni mogoče podati natizne cene vnaprej. Mi računamo po ceni istega dne kot nam poslani denar dosepe v roke.

Kot generalni zastopnik "Jadranske Banke" in njenih podružnic imamo zajeamčne izvanredno ugodne pogoje, ki bodo velike koristi za one, ki se žo ali se bodo posluževali naše banke.

Denar sam je poslati najbolj po Domestic Money Order, ali pa po New York Bank Draft.

FRANK SAKSER STATE BANK, 82 Cortlandt St., New York

(Advertisement)

"GLAS NARODA"

SLOVENIAN DAILY
owned and published by
SLOVENIA PUBLISHING COMPANY
(a corporation)
FRANK SAKSER, President LOUIS BENEDIK, Treasurer

Place of Business of the Corporation and Address of Above Officers:
82 Cortlandt Street, Borough of Manhattan, New York City, N. Y.

"Glas Naroda" izhaja vsaki dan izvenih nedelj in praznikov.

Za celo leto velja list za Ameriko	Za New York za celo leto	\$7.00
In Canada	za pol leta	\$3.50
Za pol leta	\$2.00 za inozemstvo za celo leto	\$7.00
Za četrt leta	\$1.50 za pol leta	\$3.50

GLAS NARODA
(Voice of the People)
Scanned Every Day Except Sundays and Holidays.
Subscription yearly \$5.00

Advertisements on Agreement.

Do not send money by post unless you are sure of the address. Do not send money by post unless you are sure of the address.

GLAS NARODA
82 Cortlandt Street, Borough of Manhattan, New York, N. Y.
Telephone: Cortlandt 2278

PRIMORSKA.

V Ameriko prihajajo strašne vesti iz naše Primorske.

Ze vsaj za nas do strašne, kajti ni mala stvar, ako najboljši del naroda propada.

Lahi so si vabili v glavo, da dobe na svojo stran ta zdrav rod, da z njegovo pomočjo vzvalove zastalo kri v sebi.

Poslužujejo se najraznovrstnejših sredstev; navidez lepih in očitno surovih.

Karabinjerji pretepajo naše ljudi. To je še milo v primeri z njihovimi drugimi peklenjskimi metodami.

Tista sredstva, ki so navidez lepa, so najstrašnejša, živ strup, ki hitro opaja in sigurno deluje.

Na tisoče postavnih fantov (menda vse, kar jih imajo) so poslali v naše kraje. Njihov namen: loviti slovenske dekleta, se poročati žnjimi ter imeti žnjimi otroke.

Ta zarod bo bolj italjanski kot je najhujši laški zagrizenec.

In naše Primorke?

Ne, niso več tiste kremenite narodnjakinje, kot jih je Gregorčič opeval in Erjavce opisal.

Narodna zavest izginja. Tako je že izginita, da hodijo slovenske "narodne" dame zastrte z gostimi pajčolanami na plesne laških oficirjev in pri tem najbrže nimajo namena pridobiti oficirjev za slovensko stvar.

Poroča za poroko se vrši v naših krajih. Ženin Italjan — nevesta Slovenka. Otroci?!

Slovenske šole zapirajo.

Otroci imajo v prvem in drugem razredu nekako slovensko čitanko, ki opeva laško kulturo in slavo, v čeli čitanki pa ni od začetka do konca izraza "slovenski" ali "slovanski".

Slovenski trgovec ne dobi nikjer kredita, če ima denar, pa pošljejo iz Italije dva ali tri trgovce, ki prodajajo robo skoraj zastonj.

Možak ne more v izgubo prodajati, napravi križ in zapre svojo botogo.

Razloček med kupno ceno pri Slovencu in Lahu je precejšen. Naši ljudje ne krajejo lir, da bi jih žrtvovali na oltar patriotizma.

Na vsak hektoliter vina, doma pridelanega, je razen navadnih davkov še petnajst lir posebnega davka. Naš vinorejec ne more konkurirati z laškimi. Laško vino je skoraj zastonj.

Slovenci ga pijejo ter vtaplajo v njem svojo domorodnost.

Laški uradniki so zasedli vsa uplívnejša mesta — na železnicah, v davkarijah, na sodiščih.

Nekateri naši ljudje se selijo. Na stotine slovenskih kmetov se bo izselilo iz solúčne Primorske v Macedonijo.

Laška vlada bi imela na vesti vse, katerim bodo počila srea ob tem britkem slovesu.

To so gola fakta, in ti faktorji bodo pomogli, da bo človek druge ali tretje generacije hodil ure in ure po Julijski Benečiji, predno bo na Slovenca naletel.

Ne propadajo toliko ker nimajo materialne podpore, pač pa zato, ker jim moralne manjka.

Člančič v ljubljanskem listu, v katerem se urednik zgraža nad laškim postopanjem, je vse, česar so deležni.

Že tri leta čakajo migljaja izza meje. Tega migljaja pa noče biti. In če ga dosedaj ni bilo, bo prekasen, kadar pride.

Naše ljudstvo v Primorju je zapisano narodnostni smrti. Da bo ostalo telo pri življenju, mu nudi laški zdravnik uspešno operacijo: izrezanje narodne zavesti.

Oglašja se jih vedno več, ki se ji podvržejo, posebno vsled tega, ker operacija ni težka, in ker je človek po tej operaciji izvanredno dobro negovan ter dobi ponavadi vse, po čemur mu sree hrepeni.

Njihova telesa so pa dolgoletnih bojih, dobi stradanja in pomanjkanja izčrpana in so skrbne nege silno potrebna.

Patriotizem dandanašnji na Primorskem slabo nese. Veliko jih je že privedel v tržaško ulico Tigor in veliko na goriški Kaštel.

Je sicer še nekaj pristnih starih korenin, ki se ne vklonejo in ne ganejo.

Toda teh bo vedo manj in manj. Mladike bodo rasle v drugo smer, ker jih bo sosed po svoje cepil.

Spomin na preroka Gregorčiča bo vedno bolj bledele. Tistih, ki bi imeli izpolniti njegova prerokovanja bo vedno manj in bodo izmrli počasi.

Tako bo konec najboljšega dela našega naroda.

Kaj bo, reva, njega slabši del počel?

Dopis.

Pittsburgh, Pa.

Nerad, ali sem primoran, da se zopet oglasim s tem dopisom in odgovorim dopisniku iz Pittsburgha, kateri heče v svojem dopisu blatiti mene in ostale odbornike zadrúžne prodajalne v Pittsburghu.

Najprvo te vprašam, zakaj ne podpišeš svojega imena? Kaj se bojiš, da bi te ne mogli izslediti, kdo da si in kdo lažjivje in obrekljive stvari v javnost trosi? Ali, dragi, ne moreš se skriti, ker vsak otrok te že pozna, da si največji zgagar med Slovenci v Pittsburghu in vsakemu so že znani tvoji izrazi.

Spodtikaš se nekaj zaradi pevec, kateri niso bili tukaj na koncertu dobro postreženi. Sram naj te bo, ko še tujih ljudi pri miru ne pustiš! Še one obrekuješ in žalíš, da si drugič ne bodo upali sem priti zavoljo tvojega strupenega jezika. Nič ne bi rekel, da si ti kaj dal za postrežbo, ampak ti še niti enega pevca videl nisi, še manj, da bi katerega slišal. To ti je deveta brigá.

Spodtakniš si se zaradi mojega dopisa, ko sem sporočil, da gre zadrúžna prodajalna rakovo pot in praviš, da to ni nič novega. Verjamem, da ni nič novega, ko si tako dobro podpiral in ker je bilo še več takih tvojih kopitnežev, da ste vedno več imeli ven odvzetega kakor so delnice bile vredne. (To knjige pričajo.) Praviš, da so odborniki, ki nimajo nobenega vpliva pri narodu. Zdjaj pa je vprašanje, kako hudirja, da na kakim način smo pa notri prišli? Ako človek nima vpliva, ga nobeden ne voli, še manj pa, da bi glasoval za njega. To je pa zares čudno, kako da smo se zamogli notri vriniti ter vplivne moče, kakor si ti, pa ven spodrinili? Kdo hudirja je zapisal v zapiskih, ko so bile volitve, da je bil vsak posamezni odbornik soglasno izvoljen? To je čudno, ko nima človek vpliva, pa je vseeno soglasno izvoljen! Vidíš, kako si prišel na dan in pokazal, kakšen razum imaš, da glasuješ za ničvrednega moža! Praviš, da je večina pittsburghskih Slovencev piskočilo s svojim težko zaslužnim denarjem na pomoč. Ali tega pa ne omeniš, s kakim namenom je bila ta pomoč. Ako si ti zamolčal, bom pa jaz povedal tvoj namen. Tvoj namen in še nekaterih tvojih kopitnežev je bil, da ko bo kupil delnice za 25 dolarjev, bo kar vse zastonj v zadrúžni prodajalni dobil in ob letu pa kakih 100 dolarjev ali še več dividend. Zato ste tako pridno ven nosili, plačevali pa samo to, kar je že meje presegalo. (To tudi knjige kažejo.) Kar se pa mene tiče zaradi podpiranja, le toliko rečem, da moja gospodinja je vse jemala v zadrúžni prodajalni, kar je potrebovala in mislim, da meni

It's toasted

Manufactured by The American Tobacco Co.

ni bilo potem treba, da bi še jaz posebej kupoval in potem sram metal.

Kar se tiče tistih \$1500.00, da smo jih zapravili, ti pa rečem, da o tem bo kateri drug besedo imel in ti enkrat za vselej zavzel, akoravno imaš na svoji strani kranjskega žandarja. Teh 1500 dolarjev se je porabilo za napravo zadrúžne prodajalne, še predno je bila ista odprta in mislim, da nas sedanjega odbora nobeden ni bil uotri takrat.

Najprvo se prepričaj! Knjige so vsakemu delničarju na razpolago vsak čas, da lahko vse račune pregleda, ako kaj dvomi. Ampak jaz mislim, da ti si ne upaš, ker se tako v račune ne razumeš. Ako pa moreš kaj meni kot tajniku dokazati kako prevaralo ali izkoriščevanje ali kaj podobnega, pa tukaj izrekam v javnosti, da val za vsak posamezni cent, za katerega mi dokážeš, da sem prevaril, ti plačam 100 dolarjev. Torej na delo, prilika ti je dana! Ako pa sam nočeš, pa ti bom jaz malo posegla, da dokážeš. Do danes mi ne more še nobeden mojega poslušanja vzeti in tudi ti mi ga ne boš, si lahko brez skrbi!

Kar se pa sej tiče, pa tukaj izrekam, da vsa slovenska društva v Pittsburghu niso imela toliko svoj kot jih je imela zadrúžna prodajalna sama. In zakaj? Samo zavoljo takih odjemalcev kakor si ti in tvoji kopitneži. Ako se je pa kaj kritiziralo čez katere, so pa tudi pošteno zaslužili, in ako pa imaš ti take za napredne, potem se takoj ve, kaj si sam. Da pa se ni moglo vselej postreči odjemalcem, ko ni bilo blaga, tega pa ni bil kriv odbor, ampak zopet ti in tvoji kopitneži, ker niste hoteli plačevati, zadrúžna prodajalna pa tudi ni imela kapitala, da bi zamogla zalagati.

Odgovoril sem na vsa vprašanja. Ako sem pa katero pozabil, pa v drugič Resničnost vsebine tega dopisa naj potrjuje moj podpis. Ivan Varoga.

Pred velikim bojem laških kovinarjev.

V Trstu se je zgodilo nekaj, kar je že dolgo časa kot črna mora težilo nad ondotinim prebivalstvom: Z eno samo potezo s persom je bilo 10.000 delavcev iz ladjedelne Sv. Marka in Sv. Roka, 10 tisoč njihovih družin, že pred vajenih težkega trpljenja, paljenjih v najobupnejši položaj, iz katerega jih zamore rešiti edino troje: ali milost s strani objestnih delodajalcev, ali moč njihovih organizacij ali — smrt.

Od prve strani ni upati nobenega usmiljenja. Že dolgo časa so podjetniki težili, da ne dobivajo ladjedelnice dovolj naročil, da bi mogli z dobičkom vzdrževati obrat. Toda ta težba je bila le deloma upravičena, ker četudi v resnici nimajo toliko naročil, čemur ni samo kriva gospodarska kriza v zaslednem ozemlju, ki je le odsev splošne gospodarske krize po vsej Italiji, vseeno ni bilo treba s takim citničnim mirom vreči celo armado delavcev na cesto, ki so že itak s precej borno plačo delali ne po dan, dva ali tri na teden.

To, kar so podjetniki izdeljali za svoje delavce, še daleč ni dosega tega, kar so vtaknili v svoj žep, ampak sveda, če pomislimo, da je tak podjetnik vajen 1000 procentnih vojnih dobičkov in mu je težko živjeti ve v duh nove dobe, ki zahteva tudi za delavca iste pravice, kakor grede vsakemu človeku, tedaj moremo razumeti, da niso ladjedelniški kapitalisti v Trstu in pri Sv. Roku poiskali najprvo rešitve pri sebi, temveč da so prišli k delavstvu z zahtevo, da se odlove za toliko in toliko procentov svojemu zaslužku. Temu se delavstvo seveda ni hotelo ukloniti, zato pa je prišlo do tega, da so se z 28. septembra stroji naenkrat ustavili in da je delo dobilo počitek. Danes ni nikogar več v obel ladjedelnicah, razen tistih par ljudi, ki se ostali, da vršij očuvno službo in četa oborožene javne sile z oklopnimi avtomobili, da prepreči vsak eventualni poskus opeharjenega ljudstva, da si poišče radikalne rešitve v svoje mobup. Kar se je zgodilo v Trstu pri Sv. Roku, se bo zgodilo tudi v Tržiču, zgodilo se bo akoro gotovo istotako po vsej Italiji, v vseh kovinarskih industrijah, ker smo že zgoraj omenili, v kakem položaju se danes nahaja Italija.

Rešitev more priti le od strani delavskih organizacij. In faktično so te že stopile v akcijo in je zelo dobro znamenje to, da so precej od začetka pozvale delavstvo, naj se ne uklone, naj vztraja, naj sicer ne zahteva kakih poviškov, vendar pa na jnikakor ne dopusti, da bi se jim borni prejemki znižali na ljubo kakim stoprocentnim požrešnežem. Iz tega poziva je razvidno, da se pripravlja ves italjanski kovinarski proletarijat na težko borbo, slično zadnji borbi premogarjev na Angleskem, in ker bo imel ta boj svoje važne posledice tudi za nas, se pomo še podrobneje bavili z njim in informirali naše bralce z njegovim stanjem. ("Naprej").

Peter Zgaga

30. oktobra bo najbrže izbruhnila v Ameriki splošna železničarska stavka. Železničarji bodo zato zastavkali, ker jim gospodarji nameravajo znova znižati plačo — v tem slučaju za deset procentov. Nedavno tega so jim pristigli plačo za dvanajst procentov.

Nihče bi ne rekel ničesar, oziroma že vsaj takega ogorčenja bi ne bilo, ako bi lastniki tudi pristojbine za vožnjo nekoliko znižali. Toda Bog obvaruj. Kapitalist hoče imeti svoj popolen dobiček. Niti centa manj. Več pa, kolikor je mogoče.

Vlada bo seveda nastopila proti štrajkarjem. Nekaj časa se bodo vršila pogajanja. Brezuspesna pogajanja. Harding bo svetoval to in ono, prigovarjal, delavci bodo pa ustrajali pri svojih zahtevah.

Na predvečer izbruha bo pa v Washingtonu izdano značilno povelje. Štrajk je prepovedan. V ječo z voditelji in v ječo z vsakomur, ki propagira štrajk!

Tako je bil tudi Wilson napravljen, ko so med vojno grozili premogarji s štrajkom.

To zdravilo pa ne bo uspešno za vse večne čase.

Enkrat bo namreč strahovito zagrmelo, če ne bo vlada kmalo dobila toliko korajze, da bo stopila na stran delavstva ter jasno dopovedala kapitalistom, da le toliko potrebujejo kot morejo prebiti.

Od 23 milijonov družin v Združenih državah jih živi sedem milijonov in lastnih hišah.

In ti se preživljaj z zaslužkom ostalih šestnajst milijonov.

S kradnjo ne more človek obogateti — je rekel sodnik tatu. — Obogateti ravno ne, — se je glasil odgovor, — ampak tako nekeko se skoozi prerine.

Bral sem gospodarsko poročilo o mleku.

V njem je rečeno, da dajajo krave, ki se pasejo po evetličnih travnikih, rmenkasto mleko.

Tiste krave, od katerih dobivamo mi mleko, se najbrže pasejo po nasadnih vodnih melon.

Na Stajerskem imajo Slovenci stabvinsko združgo, ki se imenuje "Hitrozd".

Najbrže so hodili v šolo k Majku Cigaretu, ki je neprekosljiv v slovenski terminologiji. Za nemško-besedo "sieh ausdruecken" je napravil peinkavski slovenski izraz "ven se iztisniti".

V Ameriki je dosti smešnega, najbolj smešna je pa fraza, ki jo reče sodnik pomilostnemu:

— Izpuščam vas na svobodo. Bog se usmili take svobode!

Neki ameriški državnik je bil prvi v vseh ozirih. Bil je prvi v miru, prvi v vojni in prvi v sreč svojih sodržavljanov.

Samo pri ženskah ne. Poročil se je bil namreč z vdovo.

Dragi prijatelji in sovražniki, visokočastiti pater Skaza: — Če bi cerkev nič ne nesla, bi že zdavnaj ne bilo na svetu nobene cerkve in nobenega duhovnika.

V Jugoslaviji je vse drugače kot drugod.

Drugod se puntajo in dvigajo narodi. V blaženi Jugoslaviji se pa punta kraji.

Med "singing" in "sinking" je precejšen razloček. Nobenega razločka pa ni, če se ti dve besedi nanašata na neko slovensko pevsko društvo v Brooklynu.

Jugoslavanska Katol. Jednosta
Ustanovljena l. 1898 Inkorporirana l. 1900
GLAVNI URAD v ELY, MINN.

Glavni odborniki:
Predsednik: RUDOLF PERDAN, 938 E. 185th St., Cleveland, O.
Podpredsednik: LOUIS BALANT, Box 102, Pearl Ave., Lorain, O.
Tajnik: JOSEPH PIGELER, Ely, Minn.
Blagajnik: GEO. L. BROZIC, Ely, Minn.
Blagajnik nepriznatih smrtin: JOHN MOVERN, 524 E. 2nd Ave., W. Duluth, Minn.

Vrbovni zdravnik:
Dr. JCS. V. GRAHEK, 848 E. Ohio St., N.S., Pittsburgh, Pa.

Nadzorni odbor:
MAX KERŽIŠNIK, Box 872, Rock Springs, Wyo.
MOHOR MLADIČ, 2603 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
FAANK SKRABEC, 4222 Washington St., Denver, Colo.

Perolni odbor:
LEONARD SLABODNIK, Box 489, Ely, Minn.
GREGOR J. FORENTA, Box 170, Black Diamond Wash.
FRANK ZORICH, 6217 St. Clair Ave., Cleveland, O.

Zdrujevalni odbor:
VALENTIN PIRC, 519 Meadow Ave., Rockdale, Joliet, Ill.
PAULINE ERMENC, 539 — 3rd Street, La Salle, Ill.
JOSIP STERLE, 404 E. Mesa Avenue, Pueblo, Colo.
ANTON CELAR, 706 Market Street, Waukegan, Ill.

Jednotino uradno glasilo: "Glas Nerode".

Vse stvari, tiskajoče se uradnih zadev kakor tudi denarne pošiljavo naj se pošiljajo na glavnega tajnika. Vse prijizbe naj se pošilja na predsednika porotnega odbora. Prošnje za sprejem novih članov in bolniška spravevala naj se pošlje na vrbovnece zdravnika.

Jugoslavanska Katoliška Jednota se priporoča vsem Jugoslavincem za obilen brijst. Kdor želi posteti član te organizacije, naj se zgleda tajniku bližnjega društva J. S. K. J. Za ustanovitve novih društev se pa obrnite na gl. tajnika. Novo društvo, se lahko ustanovi z 8 član' ali članicami.

Kam gre občinski dolar?
United States Bureau of Education pokazuje v svojem poročilu nazorno in statistično, na kak način se potroši vsak dolar, ki ga davkoplačevalci v Združenih državah plačujejo za splošno izobrazbo. To poročilo zapopada vse šolske sisteme v Ameriki. Za leto 1917—1918 je razvidno, da v mestih (ne tako na deželi) 63 odstotkov vseh stroškov gre za poduk, čez 17,2 odst. za razne stroške in nekaj čes 15 odstotkov za nove gradnje, zemljišča in nove opreme. Dejansko se troši za učiteljske plače 52 odst. Od vsakega dolara za šolstvo po vseh Združenih državah dobivajo mestne občine 53,7 odst. in kmečke občine 46,3 odst.

Koliko stane letna izobrazba za vsakega učence? Ta svota je seveda različna od mesta do mesta in od leta do leta, ali povprečno se je izračunalo, da znaša preko \$46. Vendar ta povprečna svota se je zvišala v zadnjih letih, tako da treba dodati \$5 do \$7 kar predstavlja povišek stroška za poednega učence od leta 1916 do leta 1918. Statistike za zadnja tri leta niso še na razpolago, ali ista bodo obelodanila znaten povišek, in to ne le radi večjih plač za učitelje, ampak tudi radi splošne večje dražine.

FARME
Jeseni 1921.
To je važno osobno in prijateljsko poročilo. "Mi prodajamo farme v Ohio in Pennsylvania ter izdelamo šest (6) različnih sezonskih farm, ki se na prodaj. Sezamni št. 1—Farme do \$3000. Sezamni št. 2—Farme od \$3000 do \$6000. Sezamni št. 3—Farme od \$6000 do \$12.000. Sezamni št. 4—Farme od \$12.000 do \$25.000. Sezamni št. 5—Farme od \$25.000 do \$35.000. Mi izdelujemo tudi posebni sezam. Farme, katere se da zamenjati za trgovine in lastnino v mestu. Če hočete kupiti ali prodati farmo, pridite v glavni stan. Mi vam lahko sestavimo sezamni farm, ki bodo odgovarjale vašim zahtevam. Izbera je od vas odvisna. Pišite na:
EDWIN GILPIN ORR
GLAVNI STAN ZA FARME
Henry W. Oliver Bldg., Pittsburgh, Pa.

FRANK SAKSER STATE BANK
82 Cortlandt Street, New York
GENERALNO ZASTOPSTVO
JADRANSKE BANKE
in vseh njenih podružnic.
JUGOSLAVIJA
Beograd, Celje, Dubrovnik, Kotor, Kranj, Ljubljana, Maribor, Metković, Sarajevo, Split, Šibenik, Zagreb.
ITALIJA NEMŠKA AVSTRILIJA
Trst, Opatija, Zadar. Dunaj.

IZVRŠUJEMO hitro in poceni šearna izplačila v Jugoslaviji, Italiji in Nemški Avstrij.

IZDAJAMO čeke v kronah, lirah in dolarjih, plačljive na vpogled pri Jadranski banki in vseh njenih podružnicah.

PRODAJAMO parobrodne in železniške vozne liste na vse kraje in za vse črte.

IZSTAVLJAMO tuži čeke, plačljive v efektivnem zlatu pri Jadranski banki in njenih podružnicah s pridržkom, da so izplačajo v napoleonih ali angleških šterlingih, ali na razpolago ameriških dolarjev — zlatu.

SPREJEMAMO DENARNE VLOGE v dolarjih ter plačamo časno 4% obresti. Oddelek vlog smo ustanovili nanovo na željo mnogih rojakov širom Amerike, ki se poslužujejo naše banke. Po sprejemu prvega denarja izdamo vložno knjižico v dolarjih in jo pošljemo vlagatelju. Za prepis nadaljnjih vlog ali za dvig denarja je potrebno, da se nam pošlje v registriranem pismu vedno tudi vložno knjižico. Denar nam je poslati najbolje po Domestic Money Order ali pa po New York Bank Draft.

KADAR STE NA POTU v staro domovino in se nahajate v New Yorku, se Vam bo izplačalo, ako se zglasite glede vreditve Vaših denarnih zadev pri ravnateljstvu naše banke v prvem nadstropju brez ozira na to, ako kupite parobrodni listek pri nas ali ste ga mogoče že kupili drugje.

Zajamenjeni so nam pri Jadranski banki izvanredno ugodni pogoj, ki bodo velike koristil za vse one, ki se že ali se bodo posluževali naše banke.

Slovenci, prijatelji in poznavalci naše banke so vljudno naproseni, da opozorijo na ta naš oglas svoje znanice iz Hrvatske, Dalmacije, Istre, Goriške, Srbije, Bosne, Hercegovine in Črnogore.

Frank Sakser State Bank

Dvoje opisov ruske lakote.

Leta 1891 se je pojavila v Rusiji lakota v skoraj tako velikem obsegu kot letos. — V naslednjem prinasamo opis slavnega ruskega pisatelja grofa Tolstoj, ki je obiskal od lakote prizadete okraje. Tolstojevoro poročilo je iz leta 1891, dočim je poročilo iz leta 1921 objavil v Moskovski "Pravdi" njen poročevalec.

L E T A 1891

Napisal Lev Tolstoj.

Ravnokar sem obiskal štiri gubernije, kjer se je letina izjalovila. Prvo ozemlje je bil Krapivenski okraj, kojega najbolj rodovitni deli so bili najhujše prizadeti.

Prvi znak pomanjkanja obstaja v tem dejstvu, da se skoraj celo prebivalstvo poslužuje kruha, ki je napravljen iz moke, pomešane z lebedo. Lebeda je neke vrste trava, katero zavzivajo ljudje, kadar jim manjka drugih živil. Razmerje med moko in lebedo znaša eno tretjino lebede in dve tretjini moke, ali pa celo polovico lebede in pol moke. Kruh, napravljen iz te mešanice, je črn kot tinta, težak in grenak.

Tak kruh zavzivajo vsi, celo bolniki, otroci in noseče ženske. Tudi kuriva manjka. Že septembra meseca niso imeli tukajšnji kmetje nikakih drv. Po lesu morajo daleč hoditi — sedem do devetnajst verst. (Vrsta je nekoliko več kot kilometer.)

Jasno je, da je ta položaj skrajno neugoden. Če pa se ozrete na ljudi, se čudite njih navidezno zdravi zunanosti. Vsi so zaposleni. Veleposestniki se mi pravijo, da ne morejo dobiti dosti pomoči. Obiskal sem Leke vas v tem okraju, kjer so ravno okopavali krompir ter mlajši oves. Tam sem tudi opazil, da ni bilo porabe kruha iz lebede pripisovati izključno ne stradanju.

V prvi hiši, kjer so mi pokazali kruh iz lebede, sem videl mlatiče mlatiči oves. Določna družina je pridelala približno šestdeset mernikov ovs, kojih vsak je bil vreden nekakih tristo rubljev. Manjkalo jim je rži, a krompir se je dobro obnesel. Kruh iz lebede pa so jedli vsled tega, ker je mlar šil družinski oče, varčen star kmet, da je pametno varčevati z ovsom in ržo: Drugi zavzivajo kruh iz lebede. — Je rekel, — zakaj bi ga tudi mi ne?

Nato sem odšel v Bogorodidski okraj, kjer pa je bil položaj že veliko slabši. Videli sem vedno manj in manj živil. V vseh hišah so stradali. Na meji Efremski okraja ni niti obrudni krompir. Najboljša zemlja je dala komaj toliko, da so imeli kmetje za pribodno setev. Kruh je bil vsepovsod mešan z lebedo in sicer bolj kot v prejšnjih okrajih. Človeku se gabi, če ga skuša jesti brez kak druge stvari.

Položaj v teh vaseh pa ni bil še najslabši. Še bolj obupen je bil v Epremskem in Epifanskem okraju. Obiskal sem neko veliko vas v Efremskem okraju. Izmed 70 hiš je bilo le še deset, ki so živele od svojih lastnih zalog. Polovica ostalih hiš je bila prazna, kajti njih prejšnji prebivalci so odpotovali po deželi, kjer beračijo. Ostali uživajo kruh iz lebede ali pa kruh pomešan z otrobi.

Vstavili smo se končno v neki hiši iz katere je prišla raztrgana in sluhajna ženska ter nam povedala v kakšnem položaju se nahaja. Imela je pet otrok, najstarejši je bil star deset let. Dva njena otroka sta bolna na influenci. Enega teh otrok je prinesla ven ter ga posadila na tla. Otrok ni mogel stopiti na noge, a je boljši kot ostala dva v hiši, kjer je zaduhlo in vlažno. Moč te ženske je odšel, da dobi nekaj hrane — ter se ni vrnil. Sedaj se prehranja ona sama z otroci vred s skorjami, katere izprosi od drugih. Celo to pa ni lahka stvar, kajti sosedje se sami revni. Pogosto mora iti dvajset ali trideset verst, da bi izprosi nekaj kruha in vzeti mora otroke

seboj. Hodijo od kraja do kraja, dokler ne dobi toliko skorj, da zadržujejo za njo in družino za dan ali dva. Nato ostane doma, dokler ne poide zaloga. Ko sem bil v njeni koči, je imela še za en dan skorj.

Dosti vasi je, kjer je položaj povsem sličen onemu, katerega sem ravnokar opisal. Ponekod je pa položaj celo slabši. Navedel bom le en slučaj:

Potovali smo približno šest verst preko zapuščene dežele, predno smo prišli do prve kočice nadaljne vasi. Ta vas leži ob bregu velike in lepe reke in na drugi strani reke je druga vas. Prva kočica, v katero sem prišel, je obstajala le iz štirih zidov, ometanih z ilovico in pokritih s starimi deskami, na katerih je ležalo posušeno krompirjevo perje. Koča ni imela nobenega dvorišča. Pred kočo je bil voz brez koles. Poleg voza je bil prazen raven prostor, na katerem so ravnokar izmlatili čeli pridelek ovs. Visok in vitak kmet je metal z lopato oves v sito, ki je padal nato v neki čeber. Ženska, stara približno petdeset let, je nosila jerbasa ovs na voz ter jih praznila vanj. Kmet je bil sorodnik te ženske, ki je bila vdova ter ji je prišel pomagat. Njen mož je umrl dve leti poprej in njen sin je bil v armadi. Ves njen pridelek je bil ta oves, katerega je bilo ravno dosti za en voz. Ona ni nasadila ali nasejala ničesar drugega. Kruh iz lebede, katerega je pekla ta ženska, je bil tako slab, da ga ni mogel nihče zavzivati. Vseled tega je odhajala v sosednjo vas ter prosjčila tam skorje. Istea jutra, ko sem jo jaz obiskal, je bila odšla v neko vas, kjer se je vršila neka slavnost ter dobila tam pet hlebov kruha, v katerem ni bilo lebede.

Predno sem zapustil vas, sem se vstavil, da govorim z nekim kmetom, ki se je ravnokar vrnil s polja. Kmalo se je zbralo krog naju nekako po ducata kmetov in razvil se je splošen pogovor. Več žensk je stalo nekoliko vstran ter poslušalo. Otroci, ki so zvečir črn kruh iz lebede, so se potikali naokrog ter se radovedno ozirali v mene. Stavil sem kmetom par vprašanj in pojasnili so mi bedo, v kateri se nabajajo.

— Kako je prišlo do tega, da ste na slabšem kot drugi? — sem jih vprašal.

Kot v zboru so odgovorili: — Kaj naj storimo? V preteklem poletju je pogorela polovica vasi kot da je je posmukala krava, letos pa ni dozorela nobena stvar. Kaj hočemo? To je božja volja, prodali bomo, kar se bo dalo ter živeli dokler ne umrjemo od gladi.

Kaj pomenja to? Ali je mogoče, da ti ljudje ne razumejo svojega lastnega položaja? Ali pa se mogoče tako zanašajo na pomoč od zunaj, da si nočejo sami pomagati? Spominjam se, da sem sestel z dvema kmetoma iz Efremskega okraja, ki sta mi v odgovor na vprašanje glede pridelka izjavila, da nista še zelo na slabem, ker sta dosti pridelala za seme in tudi nekaj za hrano. Očividno pa je, da ne bodo mogli ti kmetje živeti prihodnjo zimo, če ne bodo dobili pomoči od drugod.

Po celem ozemlju je komaj dobiti človeka, ki bi razumel položaj, v katerem se nahaja, vsi izgledajo kot otroci, ki so se vdrlji v led ter se le smejejo, ko se nahaja v čisto novem položaju, ne da bi razumeli nevarnosti, ki jim preti.

L E T A 1921.

Poročilo dopiznika Moskvske "Pravde".

Na postaji v Aktubinskajski sem videl nekoga starega moža pobrati skorje trdega kruha, vsega pozamanega z biatom.

Ob celi 1500 verst dolgi železniški progi, skozi kirgiško republi-

ko in preko Turkestana se potika sedaj na stotine tisočev takih starih mož, žensk, otrok in celo do-raslih mož, ki se preživljajo na tak način.

Oni ne prosjajo, ne prosijo

AMERICA'S MAKING.

Mrs. H. EDWARD DREIER.

V New Yorku bo dne 29. oktobra otvorjena razstava, po imenu "America's Making". Zastopane bodo vse narodnosti ter bodo skušale pokazati, koliko so pripomogle, da se je Amerika razvila v vseh ozirih do svoje sedanje velikine. Tudi Jugoslavlani bodo pred razstavniki zavzemali odlično mesto. Nastopila bodo tudi naša pevka društva. Razstava bo trajala do 12. novembra. Najbrže jo bo prišel pogledat tudi predsednik Harding. — Slika nam kaže Mrs. H. Edw. Dreier, tajnico, razstavnega odbora. Na desni je kip predstavljajoč Delo.

industrijalno središče ob Volgi je v razvalinah, kot da je bil ta okraj pozorišče najtežjih bojev pred par dnevi. Mesto nudi strahšen pogled v palečem solncu. Umazano je, prašno, z razpadlimi ulicami in hišami. Nikjer ni nobenega znaka rekonstrukcije. Celo središče meta, ki je bilo preje tako živahno, je sedaj v razvalinah.

Od pričetka spomladi je padal dež v tem delu Rusije le tri dni, namreč 4., 9. in 18. maja. Kmalo je izginilo sleherni upanje, da bo mogoče kaj pridelati. Pričetkom junija je bila ozimna že čisto uničena in tudi ozemlje, ki je bilo posejano s pomladi, se je kmalo posušilo.

Večina prebivalcev v tem okraju je že porabila zadnje ostanke živil, ki so bila še na razpolago. Sedaj morajo celo majhni otroci zavzivati mešanico skorje, želoda in trave. Trideset ali štirideset funtov moke iz želoda stane osemdeset tisoč do stotisoč rubljev. Revni kmetje prodajajo svoje do-mače živali, zaklepajo svoje domove, gromadijo pohištvo na vozove ter odhajajo z doma brez elija in smeri. Na stotine takih se-lehich se družin tabori ob bregovi Volge, kjer najbrže čakajo na kak parnik, ki bi jih odvedel prot jugu. Ker pa ni odnikoder takih parnikov, postanejo plen epidemij ali pa poginejo od glada.

Na železniški postaji Novosergijevskaja, nekoliko osemsto milj od Moskve, smo zadeli na 1500 delavcev iz mesta Orehova, ki so potovali v Taškent, glavno mesto Turkestana, da si kupijo tam nekaj živil. Izgubili so skoraj ves pogum, čeprav so imeli za seboj šele polovico poti.

Potovanje z železnice, je skrajno mučno, kajti treba je dolgo čakati na malih postajah, kjer ni mogoče dobiti niti vrele vode. Živila so tako draga, da ne more navaden potnik ničesar kupiti.

Potovanje iz Orehova v Novosergijevskajo traja v normalnih časih dva dni, a ti delavci so bili že enajst dni na poti. Priljubljeni so bili izmenjati že polovico blaga, katerega so vzeli seboj, za hrano. Trebalo bo še enajst ali celo šest-najst dni, da dospejo v Taškent in vrtniti se bodo morali domov k svojim družinam najbrže praznih rok.

Iz Slovenije.

Smrtna kosa.

Na Bukovici pri Škofji Loki je 18. septembra umrla soproga vpo-kojenega šolskega vodje in pisatelja Janka Leban, Hermina Lebanova, po desetdnevni mučni bolezni grži in oslabelosti srea. Se-ecer rodom Nemka, se je prinehla našega jezika in je vsled svojega občega značaja in ljudomilosti bila splošno priljubljena.

Umrli so v Ljubljani:

- Josip Maček, trgovec, star 44 let.
Ivan Bizjak, gojenec državne diverzorne šole, po dolgi in mučni bolezni. Bil je nadarjen in zelo marljiv dijak.
Frančiška Erkljave, 4 mesecev.
Josip Zdravje, 7 let.
Gregor Baloh, 77 let.
Frane Ložar, 49 let.
Neža Pilher, 49 let.
Danica Janež, 1 in pol leta.
Bogumil Leban, 2 leti.
Anton Petras, 90 let.
Miha Blaž, 67 let.
Alojzija Per, 67 let.
Ernst Stöckl, 74 let.
Marija Pogačnik, 58 let.
Vuje Savkovič, 27 let.
Ivana Peterel, 5 mesecev.
Ignacij Kežar, 14 let.
Magda Zorec, 16 let.
Katarina Neumayer, 68 let.
Angela Trpin, 16 let.
Božidar Rifečlj, 1 leto.
Heidy Fischeq, 2 in pol leta.
Vera Pribik, 1 in pol leta.
Vera Grubar, 3 mesecev.
Aleksander Pišek, 2 in pol leta.
Marija Tomažič, 16 let.
Ivana Oražen, 51 let.
Ivana Saje, 59 let.
Cecilija Štefe, 10 mesecev.
Milena Rode, 7 let.
Anton Frančar, 5 mesecev.
Janez Prestor, 42 let.
Majda Garafolj, 5 mesecev.
Ana Martinjak, 25 let.
Gabriela Trtnik, 47 let.
Antonija Šefic, 2 leti.
Neža Medved, 37 let.
Maks Jagodič, 11 let.
Jožef Rozman, 79 let.
Adelina Padar, 59 let.
Marija Peterlin, 48 let.
Zlatica Pirc, 6 mesecev.
Frane Japelj, 79 let.
Vladimir Vlachy, 5 mesecev.
Edo Kunc, 2 mesecev.
Nikiez Markelj, 10 mesecev.
Hinko Prauci, 6 mesecev.
Barbara Korošec, 74 let.
Štefan Dukes, 17 let.
Viljem Hofer, 70 let.

delavcem, k ise potikajo po deželi na lovu za hrano. Prihajajo v velika središča kjer dobe najmanj živil za svoje izdelano blago.

Franja Hartman, 55 let.
Ana Leban, 9 mesecev.
Ivan Gabrovšek, 1 mesec.

Zastrupljenje.

Magda Zorec, absolventinja trgovskega tečaja na Tržaški cesti št. 19 v Ljubljani, je 11. septembra na svojem stanovanju vsled zastrupljenja umrla. Zavžila je neke praške zoper glavobol, na-kar ji je postalo tako slabo, da so ji morali spraviti v posteljo, kjer je prišla kmalu v nezavest in je nedolgo potem izdihnila.

Star berač in tat pred sodiščem.

Dne 3. marca 1883 v Spod. Berniku rojeni berač Janez Stare je bil že 25krat predkaznovan. Poznajo ga od leta 1898 naprej pri sodiščih v Kranju, Kamniku, Želazni Kaplji, Vipavi, Trzinu, Velikoven, Laškem in Ljubljani. Dne 9. septembra letos se je moral za-govarjati pred zbornim sodiščem v Ljubljani. Stare se je začel ča-se potepal in beračil po Gorenjskem. Dne 12. avgusta letos je prišel v Trzinu v gostilno Ivana Dovanana in prosil miloščine. Natakari-ca je šla v sobo po drobiž, da bi dala Staretu miloščino. V sobi je videl Dovzanov tolvnik, v katerem je imel Dovžan denarnico z 15.840 K. Bil je obsojen na 3 mese-vebino 20.000 K denarja Stare je denarnico vzel in odšel. Natakari-ca je še tekla za njim, da bi mu dala miloščino, pa ga ni bilo več videti. Pred hišo Janeza Brejca so v marijanski kapeli Ivan Aysee, videli ko je štel, dva 4000kronska bankovca; bankovec za 4000 kronk je tudi menjal. Stare je pri raz-

pravi odločno tajil tatvino, kar mu pa ni nič pomagalo in je bil obsojen na 2 leti težke ječe.

Izsiljevanje na Cesti dveh cesarjev.

Janez Japelj, čevljar iz Ljubljane, je v družbi Jožefa Krapeža, Janeza Filipiča, Avgušтина Slapničarja in Alojzija Japelja dne 30. aprila ustavil na Cesti dveh cesarjev dve dekleti ter zahteval od njiju, naj gredo na policijo. Dekleti sta jih prosili, naj jupuste in sta jim obetali napitnino. Izpustili so ju in ju je spremljal Vrenko, ki ju je kmalu izpustil, nato so pa prišli fantje za njima, ju obkolili, pol ure zadržavali in zahtevali za prostitev po 150 kron za vsakega in dekleti sta jim izročili res 500 kron. Japelj je bil za to obsojen na 4 mesece težke ječe, njegovi tovariši so pa dobili že 17. avg. le-9. septembra letos se je moral za-govarjati pred zbornim sodiščem v Ljubljani. Stare se je začel ča-se potepal in beračil po Gorenjskem. Dne 12. avgusta letos je prišel v Trzinu v gostilno Ivana Dovanana in prosil miloščine. Natakari-ca je šla v sobo po drobiž, da bi dala Staretu miloščino. V sobi je videl Dovzanov tolvnik, v katerem je imel Dovžan denarnico z 15.840 K. Bil je obsojen na 3 mese-vebino 20.000 K denarja Stare je denarnico vzel in odšel. Natakari-ca je še tekla za njim, da bi mu dala miloščino, pa ga ni bilo več videti. Pred hišo Janeza Brejca so v marijanski kapeli Ivan Aysee, videli ko je štel, dva 4000kronska bankovca; bankovec za 4000 kronk je tudi menjal. Stare je pri raz-

Nezvesta hlapca.

Martin Pečnik in France Luznar sta služila kot hlapca pri trgovecu Derenda. Pečnik, kateri je bil zaradi tatvine že kaznovan, je prišel krasti. Luznar je pa ukradene reči prodajal. Pečnik je Derendi ukradel blaga v vrednosti 15.840 K. Bil je obsojen na 3 mese-ve težke ječe, Luzna na 6 tednov.

Poroka v Ljubljani.

Dne 17. septembra se je poročil v marijanski kapeli Ivan Aysee, videli ko je štel, dva 4000kronska bankovca; bankovec za 4000 kronk je tudi menjal. Stare je pri raz-

Knjige! = Knjige!

Table of book titles and prices under categories: POUČNE KNJIGE, RAZNE POVESTI IN ROMANI, SPISILANOVE POVESTI, SPISI ZA MLADINO, MOLITVENIKI, ZEMLJEVIDI, LJUDSKA KNJIZICA - POVESTI.

Slovenian Publishing Co., 82 Cortlandt St., New York

Vdova Leruž. Spisal E. Gaboriat.

Prevedel za "Glas Naroda" G. P. Francoški detektivski roman.

40

(Nadaljevanje.)

— Tudi če bi bil prišel na to misel, bi je ne mogel izvršiti. Raz-ventega pa sem na prvi pogled spoznal vašo pisavo. Nato sem vzel pisma ter jih prečital.

— In potem? — Potem sem vnil korešpondenco mlademu možu ter ga prosil za rok osmih dni. Ne, da razmišljam jaz sam o zadevi, — kajti to je bilo brez potrebe, — temveč ker sem smatral neobhodno potrebnim pogovor z vami. Vseled tega vas edaj rotim, da mi poveste, če se je ta zamenjava kaj izvršila.

— Gotovo se je završila, — je odvrnil grof hrupno, — gotovo. Saj ste vendar čitali pisma katera sem pisal madami Gery, vaši materi.

Albert je vedel vse vnaprej in je pričakoval tak odgovor. Kljub temu pa ga je zdobil.

To je bila ena omih nesreč tako velikih nesreč, da si jih morate večkrat ponavljati, predno jih dejanski razumete. To obotavljanje pa je trajalo en teden.

— Oprostite mi, gospod, — je odvrnil, — To sem vrjel, a nisem imel nikakega formalnega zagotovila o tem. Vsa pisma, katera sem čital, so govorila določno o vašem namenu ter obrazlagala podrobno vaš načrt. Nobeno pismo pa ni potrjevalo izvršitve tega vašega načrta.

Stari grof se je ozrl v svojega sina z velikanskim presenečenjem. Spominjal se je dobro vseh pisem. Spomnil se je tudi, da je pisal Valeriji, kako zelo se veselil uspeha in da se ji je zahvalil, da je nastopila soglasno z njegovimi željami.

— Potem niste završili čitanja? — je rekel stari grof. — Ali niste čitali vseh pisem?

— Do zadnje vrste gospod, in s pozornostjo, katero boste povsem lahko razumeli. Zadnje pismo, katero sem imel v roki, je enostavno javljalo madami Geryd prihod Klavdine Leruž, služkinje, kateri se je poverilo izvrševanje zamenjave. Preko tega ne vem ničesar.

— Ti dokazi ne veljajo nič, — je mrmral grof. — Človek lahko započne načrt, se peča z njim dolgo časa ter ga v zadnjem trenutku opusti. Pogosto se zgodi tako.

Ze si je očitil, da je odgovoril tako hitro. Albert je imel le resne sumnje. On pa jih je sedaj izpremenil, v gotovost. Kakšna napaka!

— Nobenega dvoma ne more biti, — je govoril sam zase. — Valerija je uničila najbolj prepričevalna pisma, ona, ki so se ji zdeli najbolj nevarna, ona, katera sem ji pisal po zamenjavi. Zakaj pa je ohranila ta druga, ki so dovolj kompromitujoča? Zakaj jih je sedaj dala iz svojih rok?

— Mogoče je mrtva, — je rekel stari grof na glas.

Ob misli, da bi bila Valerija mrtva, ne da bi je še enkrat videl, se je bolesto zganič. Njegovo srce je po več kot dvajsetih letih prostovoljne ločitve še vedno trpelo, tako globoko je bila vkoreninjena ta prva ljubezen njegove mladosti. On jo je proklinjal, a v tem trenutku bi ji odpustil. Ona ga je varala, to je res. Ali pa se ni moral zahvaliti njej za odina leta sreče, katera je imel v svojem življenju? Ali ni predstavljala ona vse pomeje njegov mladosti? Ali je poznal, odkar jo je zapustil, le eno uro sreče? V njegovem sedanjem razpoloženju duha je njegovo srce ohranilo le srečne spomine kot vaza, ki je bila nekako polna zlahnega parfuma in ki še vedno hrani duh, čeprav je prazna in razbita.

— Uboga deklica, — je zamrmral.

— Globoko je vzdihnil. Trikrat ali štirikrat je pomežnil, kot da se boji, da se mu bo utrnula solza. Prvikrat odkar je mladi grof zrastle v moža, je zapazil na licu očeta nekaj drugega kot nedostopen ponos. Stari Commarin pa ni bil človek, ki bi se dolgo časa udaljal čustvom.

— Vi mi niste povedali, grof, — je rekel, — kdo vam je poslal to nesrečno sporočilo?

— Prišel je osebn, gospod, kajti rekel mi je, da ne želi, da bi bila navzoča tretja oseba pri tej žalostni aferi. Mladi mož ni bil nikdo drugi kot oni, kojega mesto sem zavzel jaz, — vaš legitimni sin, — Noel Geryd sva.

— Da, — je rekel grof zamolklo, — Noel. To je njegovo ime, spominjam se. Nato pa je dostavil obotavljaje: — Ali je govoril o njegovih, — o vaši materi?

— Komaj, gospodi. Rekel mi je, da je vzrastel, ne da bi vedel za tajnost, na katero je slučajno prišel in katero je razkril tudi meni. Stari Commarin ni ničesar odgovoril. Ničesar ni bilo več, kar bi mogel izvedeti. Razmišljal je. Odločilni trenutek je prišel. Videl je le eno pot iz zagate.

— Pojdite vendar, — je rekel s tako prijaznim in ljubeznivim glasom, da je bil Albert vse presenečen, — ne stojte. — Sedite tukaj poleg mene, da se pomeniva o tej zadevi. Združiva svoje napore, da se izogneva tej veliki nesreči, če mogoče. Zaupajte meni, kot lahko zaupa sin svojemu očetu. Ali ste že razmišljali o tem, kaj bi se dalo storiti? Ali ste že prišli do kakega sklepa?

— Meni se zdi gospod, da je vsako obotavljanje nemogoče.

— Na kakšen način?

— Moja dolžnost je zelo enostavna. Vašemu legitimnemu sinu se moram umakniti brez obotavljanja, brez mrmranja, če ne brez obotavljanja. Naj pride sem. Pripravljen sem izročiti mi vsako stvar, katero sem mu tako dolgo časa zadrževal, seveda ne da bi vedel za resnico, — namreč ljubezen očeta, njegovo premoženje, in ime.

Stari grof je vspriče tega vse hvale vrednega odgovora komaj obdržal hladnost, katero je priporočil svojemu sinu takoj v pričetku pogovora. Njegovo lice je postalo višnjevo. Udari je s pestjo po mizi, z večjo silo kot storil to kedaj prej v svojem življenju. On, ki je bil ponavadi tako rezerviran, tako miren, je spustil na dan ploho psov, ki bi delala čast kakemu staremu kavalerijskemu častniku.

— In jaz vam rečem, gospod, da se ne bo to likdar završilo. Ne, ne bo se. Obljubljam vam, da bodo ostale stvari tako kot so in naj se zgodi kar se hoče. To je namreč moja želja. Vi ste grof Commarin in grof Commarin boste ostali, če nečete ali nečete. Ostali boste to do svoje smrti, ali vsaj do moje. Dokler bom jaz živel, ne boste izvršili svoje nemune ideje.

— Gospod, — je prišel Albert boječe.

— Vi me zelo radi prekinjate, kadar govorim, — je vzkliknil stari grof. — Ali ne vem vnaprej za vse vaše ugovore? Vi mi boste rekli, da je to grda krivica, zlober, rop. To priznavam ter se žalostno raditega mogoče bolj kot vi. Ali mislite, da sedaj prvič obzrljem svojo mladostno bedastost? Skozi dvajset let, gospod, sem pomijaval svojega pravega sina. Skozi dvajset let sem proklinjal hudobijo, koje žrtve je postal. Kljub temu pa sem nančil samega sebe molčati ter prikriti žalost in kes, ki je pokrtil mojo blazino s

trnji. V enem samem trenutku bi postalo moje dolgo trpljenje brez koristi. Ne, tega ne bom nikdar dovolil.

Grof je čital odgovor na ustnicah svojega sina. Ustavil ga je s plamtečim pogledom.

— Ali mislite, — je nadaljeval, — da se nisem nikdar solzil vspriče misli, da se mora moj legitimni sin boriti za obstanek in kruh? Ali mislite, da nisem nikdar občutil gorče želje, da popravim zlo, katero sem mu stohil? Bili so časi, gospod, ko bi dal polovico svojega premoženja, da objanem otroka žene, katero sem pričel ceniti prepozno. Strah, da vržem seneo dvoma na vaše rojstvo pa mi je zadostoval. Zrtvoval sem samega sebe vlekemu imenu, katero nosim Sprejel sem ga od svojih prednikov brez madeža. Vi ga lahko izročite svojim otrokom on istotako brez madeža. Vaš prvi namen je plemeniti, vreden vse pohvale, a vi morete pozabiti nanj. Le mislite na škandal, če bi bila škodoželjnega veselja črede parvenijev, ki nas obdaja? Vse se treseme, če mislim na smešenje našega imena. Preveč je že družin, ki imajo madeže na svojih grbih. Upam, da ne bo naša družina nikdar med temi.

(Dalje prihodnjic.)

Gospodarske slike iz zasedenega ozemlja.

Gorica, dne 19. septembra.

Pretekli teden se je vršil v Gorici občni zbor goriške zadrudne organizacije "Goriške zveze". Naše zadrudna organizacija na Goriškem je pri tej prički izpremenila pravila časa in potrebam primerno ter spremenila svoje ime v "Zadrudno zvezo v Gorici". K zvezi je pristopilo zadnje čase veliko število novih članic tako da se zadrudno življenje na Goriškem jako dobro razvija, kljub vsem težkotam in oviram od strani italijanske vlade. Predvsem se nahajajo med novimi članicami: produktivne stavbe zadrude v po vojni porušeni krajih Goriške, ki slone na popolnoma modernem principu socializacije. Življensko vprašanje naših zadrug pa je dejstvo, da bo italijanska vlada končno vendarle dovolila izmenjavo denarja Zveze, ki se je nahajal ob času zamenjave v Jugoslaviji. Naši poslanci v italijanskem parlamentu — v prvi vrsti poslanec Šček — so napravili vse korake, toda dosedaj je ostalo samo pri obljubah.

Gospodarsko življenje v zasedenem delu gre trajno teži krizi nasproti. Medtem, ko si je naš kmet med vojno precej opomogel in po večini poplačal dolgove, leze danes zopet revščini nasproti. Po Vipavski dolini in na Krasu so trdne kmečke hiše vsled slabe letine in vsled pomankanja zaslužka zopet v dolgovih, kakor poprej. K temu pridejo še veliki davki in sicer veliko večji indirektni, kot pa direktni. Vsaka najmanjša stvar je že obdavčena. Človek si kmalu ne bo več upal najprijeti praga, da bi ga ne obdavčili. Sedaj pa so vpeljali še davek na vino, tako da bo moral kmet plačati krog 15 lir davka na hektoliter vina, tudi od tega, kar ga porabi za dom. — Delavca pa ne dobi kljub visokim mezdam, ako ga ne zaliva z vinom. Po posameznih delih Primorske pa je letos suša uničila vse pridelke. Ljudstvo se je pričelo trumoma zopet izseljevati, deloma v Ameriko, deloma v Jugoslavijo. Mnogi izmed ameriških izseljencev, ki so prišli po prevaru in domovino, so zopet odšli nazaj, ker nimajo izgleda za obstanek. Drugi se pripravljajo na pot.

Posebno se opaža gospodarska kriza v mestih, predvsem v Trstu. Draginja je velika. Vsled razmeroma visoke italijanske valute nimajo tovarne naraščali iz inozemstva. Zato odpuščajno industrijska podjetja dan na dan nove množine delavcev. Brezposelnost v Italiji zavzema vedno večje dimenzije in grozi biti katastrofalna. Po posameznih ulicah vidiš stari še opoldne velike gruč brezposelnih delavcev, katerih ni nihče pozval na delo. Pri tem narašča naval delavcev iz kraljevstva v "osvojenih pokrajini" vedno bolj. Vlada podpira to italijansko kolonizacijo z vsemi močmi, predvsem pa z denarjem. In sicer se vrši ta italijanska smotreno, po načrtu in z vidnim uspehom. Le nikar se ne smemo varati: Italijani so v poitalijančevanju mojšti in vedo, da se to d. i. doseči na gospodarskem temelju. Kljub vsej italijanski mizeriji ima gospod Salata za italijansko kolonizacijo vedno denarja dovolj. In tudi ministrski predsednik Bonomi ve čisto dobro, odkod ima fašistovska sodrga tako obilico denarja.

Tozadevno si nikakor ne smemo delati iluzij in pogledati moramo vsej resnici odkrito v obraz. Merodajni krogi naj bodo na to pravočasno opozorjeni.

Le en primer. Pogledimo našo Postojno pred letom in sedaj in kaj bomo videli velik italijanski pritisk na gospodarskem polju. — Italijanske trgovine in taberne rastejo kot gobe po dežju. Mirno lahko rečemo, da je nica v Postojni že po veliki večini italijanska. Toda pri tem ne bo ostalo. Priznati pa moramo, da leži krivda tudi v nas samih in pomankanju energije in podjetnosti naših trgovcev, kakor tudi v dejstvu, da je velika večina inteligence zapustila domačo zemljo in prepustila ljudstvo usodi.

Tu bo moralo predvsem naše zadrudništvo izpolniti vrzel in parirati udarce gospodarske italijanizacije in pa preprečiti poplavo brezdomovinskega komunizma po komunističnih zadrugah. Zato bi bilo želeli, da se naše zadrudništvo čim prej konsolidira ter se izvede združenje goriške in tržaške zadrudne zveze.

Splošna prognoza Italije v bodočnosti je sledeča, kljub vsem izjavam italijanskih finančnikov o sijajnih italijanskih državnih financah: brezposelnost, draginja, nesigurnost prometa in življenja, splošen neret in nezmožnost ter koruptnost uprave.

Oficijelna Italija praznuje, se igra z italijanskimi trikolorami, lampijonički in državnimi prazniki kot mlečnozoben brezsrájnik sredi pogorišča.

Kamenjanje.

Dne 8. septembra so v Bizoviku zabilili zlikovce posestnici Mariji Babnik 9 šip. Malo je manjkalo, da ni zadel kamen 16letno Franjo Babnik, katera je spala v sobi.

ADVERTISEMENTS.

LESKOVČANI, POZOR!

Naprodaj je škeletovo posestvo v Leskovcu št. 102 pri Krškem za nizko ceno 400 dolarjev. Pišite na Alois Škele, 1123 Addison Road, N. E., Cleveland, Ohio.

DOCTOR LORENZ

EDINI SLOVENSKO GOVOREČI ZDRAVNIK SPECIJALIST MEČNIK BOLEZNI.

644 Penn Ave PITTSBURGH, PA.

Moja stroka je zdravljenje akutnih in kroničnih bolezní. Jaz sam sem zdravljen na 23 let ter imam skuhnje v vseh boleznih in ker znam slovensko, zato vam morem pomagati na razumeti in spoznati vašo bolezen, da vas odpravim in vrnem moč in zdravje. 8-let 23 let sem pridobil posebno skuhnje pri odpravljanju možkih bolezní. Zato se morete poročnoma sanesti na mene, moja skrb pa je, da vas popolnoma odpravim. Ne odlašajte, ampak pričite čimprej.

Jaz odpravim zastrupljeno kri, maščilo in tise so telesu, bolezní v grlu, izpadanje las, bolezní v kosteh, stare rane, živčne bolezní, oslabeost, bušni v mehuru, ledicah, jetrah in šolcovu, razcepa, revmatizem, katar, zlate žile, naduha itd.

Uradno ure so: V ponedeljek, sredo in petek od 8. zjutraj do 5. popoldne. V torek, četrtek in sobota od 8. ure zjutraj do 5. ure popoldne. Ob nedeljah pa do 2. ure popoldne.

PO POŠTI NE ZDRAVIL. PRIDITE OSEBNO. NE POZABITE IME IN NASLOV.

Dr. LORENZ 644 Penn Ave PITTSBURGH, PA.

Nekateri drugi zdravniki rabijo bolezní, da vas razumejo. Jaz imam hrvalsko le iz starove krvice, zato vas lahko zdravim, ker vas razumem.

Severova zdravila vzdržujejo zdravje v družinah.

Nervozno, oslabele žene,

Ki trpe na bolečinah v križu, v bokih ali na stranah, na senzaciji, ki tlačí človeka k tlom in dela v spodnjem telesu težo, na glavobolu in nerodu pri naravnih funkcijah, dobe od pomoči, ko vzamejo

Severa's Regulator

(Severjev Regulator). Priporočen je za zdravljenje tistih posebnih lastnosti nerodov in hiranj, ki so jim podvržene ženske. Dobite ga pri svojem lekarju še danes. Cena \$1.25.

W. F. SEVERA CO. CEDAR RAPIDS, IOWA

Iz prošlih časov.

Avstrijska vlada je že dolgo pisano gledala zveze Ivana Hribarja. Posebno se je trudila najti materiala proti njemu po septembrskih dogodkih leta 1908. Nekoč sva skupaj nastopila na shodu narodno - napredne stranke v Raketu, kjer je Hribar imel zunanepolitičen govor in med drugim omenil tudi avstrijskega cesarja Franca Jozeja, češ, da plava v vsemenskih vodah. Meni se je ta izjava prav dopadla in sem jo v poročilu v "Slovenskem Narolu" omenil. Kmalu nato me sreča g. Hribar in me okrega, češ, da je vlada zdaj pograbilta to izjavo in mu dela sitnosti. Ko je šlo pozneje za potrditev ali nepotrditev Ivana Hribarja kot župana v Ljubljani, je vlada tudi to izjavo porabila. Da dokazuje antidinastično stališče Hribarjevo.

Slovenci smo se v dolgih letih suženjstva odločili vse skupaj za tri akte, ki so bili nekoliko podobni revoluciji. Bil je to naš nastop v septembru 1908, po ptujskih dogodkih, dalje opetovana izvolitev Hribarja za ljubljanskega župana potem, ko ga avstrijski cesar ni potrdil, in veleizdajsko rovanje naše mlajše generacije, organizirane okoli "Preporoda". Jaz sem od leta 1908 naprej sto in stokrat predmisleval, ali so bili septembrski dogodki in borba z vlado radi Hribarjevega županstva aktivum slovenske politike v smeri na jugoslovanski ideal, ali so bili neposredno trošenje denarja. Še danes sem mnenja, da je bil tedanjí pojav naše odpornosti koristen jugoslovanski politiki z ozirom na tedanji položaj v Evropi in da je krebil stališče slavnstva. Mnenja pa sem tudi, da je bil za vzgojo naroda samega ta pojav koristen. Potkazali smo, da smo zmoini tudi skrajnega odpora brez strahu za posledice, in to je vselej najboljšo vzgojno sredstvo za maso. Nasproti mi so videli, da smo pripravljeno v odpor uproti Avstriji do konca, doma pa je nacionalna zavest kolosalno vzrasla.

Samo eno dolžnost imamo, katero sedaj lahko izpolnimo. In to je: septembrskim žrtvam nismo še postavili dostojnega spomenika.

To se mora čim prej zgoditi.

Dr. G. Ž.

Odkod denar za šole?

Bržkone, vsakdo zna, da so davkoplačevalci oni, ki plačujejo za vzdrževanja ljudskih šol (public schools) v tej zemlji. Ali ni vsem znano, od koder izvirajo in kako se trosijo skoraj tri četrtnine milijarde dolarjev na leto, katera svota se porablja za vzdrževanje ljudskega šolstva. Iz zadnjih statističnih podatkov, ki jih je nabrał Federal Bureau of Education in objavil v svojem poročilu za l. 1921, je razvidno, da k vsem dohodkom za šolstvo tekem šolskega leta 1917-1918 (razum dohodkov, ne izvirajočih iz davkov) so prispevali: 68 odstotkov v mestne šolske pristojbine, 11,8 odst. države, 11,3 odst. splošne mestne blagajne, 4,2 odst. county in 4,7 odst. drugi razni viri.

V nekaterih slučajih skoraj vsi stroški za šolstvo so plačani iz splošne mestne blagajne. To pomenja, da v vsakem slučaju, katerikoli naj bo vir dohodkov, so davkoplačevalci oni, ki plačujejo za šolstvo. Mesta sama plačujejo 79,8 odst. skupnih stroškov za šole;

ADVERTISEMENTS.

KRETANJE PARNIKOV

Kedaj približno odplujejo iz New Yorka.

KROONLAND	22 okt.	Cherbourg	LAFAYETTE	19 nov.	Havre
LAFAYETTE	22 okt.	Havre	RYNDAM	19 nov.	Boulogne
N. AMSTERDAM	22 okt.	Boulogne	MANCHURIA	23 nov.	Hamburg
ORDUNA	22 okt.	Hamburg	PARIS	26 nov.	Cherbourg
PR. MATOIKA	22 okt.	Bremen	KROONLAND	26 nov.	Havre
AQUITANIA	25 okt.	Cherbourg	ORPESA	26 nov.	Hamburg
MONGOLIA	25 okt.	Hamburg	N. AMSTERDAM	26 nov.	Boulogne
ARABIC	26 okt.	Genoa	AMERICA	29 nov.	Bremen
LAPLAND	29 okt.	Cherbourg	ADRIATIC	30 nov.	Cherbourg
LA LORRAINE	29 okt.	Havre	MONGOLIA	1 dec.	Hamburg
MOORDAM	29 okt.	Boulogne	LAPLAND	3 dec.	Cherbourg
SAXONIA	29 okt.	Hamburg	GARMANIA	3 dec.	Cherbourg
ITALIA	29 okt.	Yrat	PRES. WILSON	3 dec.	Yrat
AMERICA	1 nov.	Cherbourg	HUDSON	3 dec.	Bremen
ADRIATIC	2 nov.	Cherbourg	ROCRAM	3 dec.	Boulogne
PARIS	2 nov.	Havre	ARABIC	6 dec.	Genoa
ARABIC	7 nov.	Genoa	G. WASHINGTON	3 dec.	Bremen
GARMANIA	5 nov.	Cherbourg	SAXONIA	8 dec.	Hamburg
FINLAND	5 nov.	Cherbourg	FINLAND	10 dec.	Cherbourg
OLYMPIC	5 nov.	Cherbourg	PR. MATOIKA	10 dec.	Bremen
WINNEKAHDA	5 nov.	Hamburg	OLYMPIC	10 dec.	Cherbourg
WASHINGTON	8 nov.	Cherbourg	ROTERDAM	10 dec.	Boulogne
ROCHAMBEAU	8 nov.	Havre	ORDUNA	10 dec.	Hamburg
BELVEDERE	9 nov.	Yrat	SAXONIA	13 dec.	Cherbourg
ERBITA	12 nov.	Hamburg	AQUITANIA	13 dec.	Cherbourg
ROTIMAC	12 nov.	Bremen	MINNEKAHDA	15 dec.	Hamburg
REGINA	12 nov.	Genoa	ZEELAND	24 dec.	Cherbourg
ROTERDAM	12 nov.	Boulogne	RYNDAM	24 dec.	Boulogne
AQUITANIA	15 nov.	Cherbourg	O'BITA	24 dec.	Hamburg
ROTHLAND	17 nov.	Genoa	ADRIATIC	28 dec.	Cherbourg
LA TOURNAINE	19 nov.	Havre	N. AMSTERDAM	31 dec.	Boulogne
ZEELAND	19 nov.	Cherbourg	POTOMAC	31 dec.	Bremen
ARGENTINA	19 nov.	Yrat	ARGENTINA	12 jan.	Yrat
POTOMAC	19 nov.	Bremen			

Mede cen za vozne listke in vse druge pojavnosti, obrnite se na tvrdko: FRANK SAKSER STATE BANK, 82 Cortlandt St., New York

Naznanilo.

Jugoslovanski generalni konzulat v New Yorku obvešča vse prizadete, da je postava o taksah z dne 27. junija tega leta stopila v veljavo 1. tega meseca.

Izza prvega okobra so take oziroma pristojbine sledeče: za prošnje 40 centov; za priloge, tikajoče se prošenj, vsaka 10 centov; za izdajanje, podpisanje ali obnovitev potnega lista; za šest mesecev 2 dolarja; za eno leto 4 dolarje; za potno knjižico 1 dolar.

O P O M B A.

Pri izdajanju ali obnavljanju potnih listov je treba plačati pristojbino tudi za čas, ko ni bil potni list obnovljen ali ker ni bil pravočasno vzet.

Vsled tega morajo državljani prejšnje kraljevine Srbije plačati za vsakih šest mesecev izza prihoda v Ameriko do danes po dva dolarja in dva dolarja za bodočih šest mesecev. Državljeni Južne Srbije plačajo takso kot Srbi, toda ta taksa se jim računa od 1. januarja 1913. Osebe iz vseh drugih pokrajin, katere danes tvorijo sestavni del kraljevine Slovencev, Srbov in Hrvatov imajo plačati od 1. januarja 1919 pa do danes za vsakih šest mesecev po dva dolarja in dva dolarja za prihodnjih šest mesecev. Osebe ki imajo potne liste prejšnje kraljevine Srbije ali kraljevine Slovencev, Srbov in Hrvatov, pa jim je rok potekel, morajo plačati ob priliki obnove ali predložiti potnih listov, od dneva, ko je potni list izgubil veljavo, pa do danes, za vsakih šest mesecev po dva dolarja in dva dolarja za prihodnjih šest mesecev. Prostovoljcem se taksa računa od dneva vrnitve v Ameriko.

Pri iskanju potnega lista mora vsak plačati razen takse za izdajanje ali obnavljanje še takso za prošnjo, vizum in knjižico. Vsi oni državljani današnje kraljevine, ki niso bili poaniki prejšnje kraljevine Srbije, morajo plačati za potni list: takso za potni list 12 dolarjev, takso za prošnjo 40 centov, takso za vizum 60 centov in takso za knjižico en dolar. Vsega skupaj torej štirinajst dolarjev. Tak potni list bi bil v veljavi do konca tega leta. Če kdo želi imeti potni list ter ne misli takoj odpotovati, mu ni potreba pošiljati za vizum 60 centov.

FRENCH LINE
COMPAGNIE GÉNÉRALE TRANSATLANTIQUE
Lignes Postales Service

Direktna služba v
Jugoslavijo
preko Havre

z velikimi parniki na 2 in 3 vikaje

LEOPOLDINA 29. okt.
SAVOIE 22. okt.
LORRAINE 29. okt.
PARIS 2. nov.

Za družine nudimo izbornu ugodnost tretjega razreda — kabine z lozima, Adrim, šestimi in osmimi posteljami. Vsi taki potniki soke slednji leta izborne službe in hane, vsled katere je znana Francoska črta.

Za nadalje informacije vprašajte pri lokalnih agentih FRENCH LINE.

COSULICH ČRTA

Direktno potovanje v Dubrovnik (Gravosa) in Trst.

BELVEDERE 9. nov.
ARGENTINA 19. nov.
PRES. WILSON 3. dec.

Cene za Trst in Reko so:
Pres. Wilson \$115 in 85 d. d. d. d.
Argentina in Belvedere \$103 in 85 d. d. d.

Potom letkov izdanih za vse kraje v Jugoslaviji in v Srbiji. Različne ugodnosti prva, druga, tretja in četrta razreda. Potniki tretjega razreda doživajo tretjevrstno vino.

PHELPS BROTHERS & Co.
Passenger Department
2 West Street New York

daljnih 4,2 odst. plačuje county, ali pravzaprav tudi te plačujejo mesta, ker mesto plačuje več v County blagajno, nego dobiva iz nje. Ravno tako tudi mesto plačuje več v državno blagajno, kot dobiva iz nje kot apropiacije ali doplačila. Radi tega plačujejo mestni davkoplačevalci vse stroške svojih ljudskih šol, pa naj bo vir dohodkov ta ali oni.

Zanimivo je, da vsi dohodki šolskih pristojbin v vseh Zdr. držav znašajo skupaj \$382,542,269 ali skoraj 52 odst. vseh dohodkov za ves državni šolski sistem. Torej, več kot polovica vsega denarja, iztirjanega za šolske potrebe, gre v mestne blagajne. To je značilno, ako se pomisli, da mestne ljudske šole v vsej zemlji imajo vpisanih osem in pol milijonov šolske dece izmed skora 21 milijonov šolske dece po vseh Združenih državah. To bi bilo 41 odst. vse šolske dece. Torej, 52 odst. šolskih dohodkov Združenih držav gre za 41 odst. šolske dece.

Prva Napoleonova ljubezen.

Ko je bil Napoleon še mlad poročnik, je v Valenci zahajal k neki gospe Colombier, ki je imela hčerko Karolino, v katero se je zaljubil. V posesti mesta Valence se nahaja slika te prve ljubezni mladega Korzičana. V žalostnih dneh na otoku Sv. Helene je razmišljal Napoleon o svoji mladosti in pripovedoval svojim zaupnikom spomine iz svoje mladosti. Med drugim je pravil, da je njegova in njegove Karoline sreča obstajala v tem, da sta skupaj zobala češnje. Toda usoda ju je kmalu ločila. — Karolina se je poročila z nekim Napoleonovim tovarišem in ko jo je Napoleon po petih letih zopet videl, ni čutil do nje več ljubezni. Pozabil pa je ni nikdar. Kot cesar jo je imenoval za dvorno damo svoje matere, njenega moža pa za glavnega upravitelja gozdov in ga povzdignil v baronski stan.

Na potu h kronanju v Italijo ga je vodila pot preko Lyonsa, kjer ga je obiskala Karolina. Napoleon je doživel veliko razočaranje: iz mične deklice je postala Karolina v teku enega četrstoletja stara uvenela ž

Poljub.

Povest iz gorskega življenja češkega ljudstva.

Spisala Karolina Světlá.

(Nadaljevanje.)

— Ti, Vendulka, napravi z mano enkrat konec! Do grla sem že sit tvojega čudnega vedenja! rekel je enkrat grozeče. — Ako me pri tej priliki ne objame okolo vratu, kakor takrat pod trepetliko, videla boš, da ti nekaj naredim, kar te razsrdi! Se ta hip se odpravim v gostilno in se ne vrnem, dokler se ne prikaže solnce tam-le nad goro.

Ona je zardela; njegova grožnja jo je prestrašila, to se jej je poznalo. A da bi odnehala, na to ni bilo niti misliti.

— Nimaš-li za svoja leta več pameti, potem pojdi! mu je odgovorila na kratko in mu obrnila hrbet.

Tega Lukaš seveda ni pričakoval, misleč, da bi prej k vsakemu privolila, samo da bi ne odšel od doma, če ne že radi drugčega, vsaj z ozirom na opravljive jezike. Ali ne samo, da se mu njegovo upanje ni spočil, moral je celo izvršiti, s čemur se je bahal, sicer bi izgledalo, kakor da se jej je udal. Vzel je torej čepico in ošel v gostilno, kamor si ni nikdar želel, sedaj se ujanje nego kdaj prej. Sem se je zatekal le tedaj, ko se mu je za življenja njegove ranjke preveč zahaleno po Vendulki. In sedaj ga je ta Vendulka sama zapodila tja, čemu se je sicer tako zoperstavljala?

Odšel je; a takrat mu ni zavrelo samo srce, marveč tudi žel. Danes se je končno hotel za vsako ceno maskevat na nagajivo in kruto nevesto. Vrnivši se iz gostilne v resnici zelo pozno domov, prevrnil je sredi tega vse korec in ponvi, ki so ležale v veži, samo da bi bilo v sobi dobro slišati in bi si ona morala misliti, da se je v svojem življenju prvič v gostilni opil in to — radi nje.

Kakor bi ne bila Vendulka spoznala, da jej ropota samo iz kljubovanja? Najprej se je hotela svažno pojziti, a ko je pričelo v veži ropotati, kakor da bi močno grmelo, jela se je tako smejeti, da bi pri zibelki kmalu zakašljala. Hotel je njo kaznovati, medtem ko je kazen zadela v prvi vrsti njega samega. Saj je dobro vedela, da ni nikak pijanec, in bilo jej je tudi dobro znano, da človek ne postane to kar čez noč, ako ni nagnjen k temu.

V.

Ko sta se prihodnjega dne zopet videla, mu ona niti z besede ni omenila njegovega večerajšnjega pohoda v gostilno; ali prej, nego sicer, je hitela od njega proč za domačimi opravili. Bala se je, da bi se mu morala smejeti v obraz, ako bi se kaj več pogovarjala o tem, kar je napravil pomoči. Ne bi se mu bila čudila, ko bi imel sene najst let, ali on, tak sosed in vaščan in k temu še vdovec! Korec in ponve prevrača radi enega — poljuba!

S tem je Lukaš vedno več dražila in jezila. Nerad, zelo nerad je tako storil, ali kaj mu je preostajalo drugega, ko je tako počenjala? Končno se je vendarle spomnil na besede, ki jih je njen oče izrekel o njeni trmi. In on se mu je za to smejal, nehotično mu verjeti! Naj je bil stari Palouček še tako muhast človek, kakor so mislili o njem ljudje, Lukaš je jel uvidevati, da se za njegovimi vzdihli in dvomi skriva marsikatera resnica.

— Ako se morda hoče za vsako ceno pobahati s svojo trdo glavno, tedaj jej moram pokazati, da tudi moja ni ravno iz marepina, je sklenil po nekotikem času ves jezen. Ne da bi ta večer kaj rekel, jej niti svojega odhoda ni naznail; zopet je je urezal po večerji v gostilno, kakor da bi bila to med njima dognana stvar, da bo zahajal sedaj tja, kadarkoli se mu bo zljubljalo. Ali ona je drugi dan zopet molčala... Ne! To ni moglo iti več tako dalje — uvidel je že, da ne napravi iz nje ničesar, dokler je končno enkrat občutno ne kaznuje za njeno trdoglavost in se ona morda spametuje.

— Večraj so te lepo pohvalili, ker da me vidiš sedaj ljudje do ranega jutra sedeti v gostilni, ki me sicer niso videli, omenjal je Lukaš smeječe.

— To so lepi modrijani, ki se

Zalila, a njemu bi vendar pokazala, da mu tudi jaz lahko napravim uslugo, dasi nasprotuje to mojim mislim. Ali — ne, tega vendarle nečem storiti, saj se mu ne zoperstavljam samo za šalo, marveč radi poštene stvari. Kaj, ko bi ranjka ne bila umrla in bi bilo ostalo vse pri starem? Morali bi biti zadovoljni tudi s tem. Ne, ne, pri tem ostane, kakor sem ukrenila, in dobro je tako!

Res ni zaman pravil oče o svoji četri, da noče odnehati, tudi če ima vse zgoreti okoli nje. Jelo je že znatno in opasno goreti, a ona se ni hotela dolejš niti za ped u-makniti od svojega stališča.

Ker se od tega trenutka mračno Lužašev o čelo niti za hip ni razjasnilo, ko ni niti enkrat več prisedel k njej, samo toliko govoril, kolikor je moral in k temu odhajal večer na večer, vračajoč se sedaj vedno bolj pogostoma šele proti jutru, se jej je vendarle v-ljevala misel, da z njim ni na najboljši poti v zvezi njenim najboljšim namencem. Jela je uvidevati, da bi ga nikakor ne bila smela siliti po tej poti naprej, temveč delati na to, da bi ne hodil po njej atje. Po-novno si je rekla sama sebi, da človek, ki ni nagnjen k temu, ne postaja pijanec kar čez noč, pač pa začinja počenjati iz navade, česar se je lotil v začetku le iz ne-volje in čemernosti.

— Spominjaj se vendar, Lukaš, da imaš že otroka! ga je svarila končno, videča, kako sega že zopet v predal po goldinarski ban-kovce, dasi si je tudi večeraj vta-nil enega v žep.

— Ti delaš, kar hočeš, jaz torej tudi delam, kar hočem jaz, jej je odvrnil.

— Odkritosrčne nasvete moramo vednoolušati.

— Niti enkrat nisem ubogal ranjke, ki me je imela rada, in se-daj naj bi slušal tebe, ki e nimaš rada?

— Kaj vendar kvasiš zopet za Boga svetega? Jaz, praviš, da te nimam rada? A kdo je bil tisti, ki mi je pred tremi tedni prav na tem mestu zagotavljal, kako ga ve-seli, da ga tako ljubim?

— Takrat te nisem še poznal, kakor tako, kakoršna si sedaj, prej bi se nadejal smrti, nego da mi boš ti podila od hiše in imela veselje na tem!

Na ta nepravilna očitanja ni Vendulka dala nobenega odgovo-ra. Zdelo se jej je, da bi se poni-žala, ko bi hotela Lukašu take stvari zavračati in mu morda do-kazovati nasprotje. Zadrževala je trpke solze, nemo se je obrnila od njega, kar je on zopet smatral za nov dokaz njene ošabnosti. Takoj se je hotel za to maskevat nad bi stopil pred katerosibodi deklie-co, da bi me poljubila, samo tako, ker me pozna, vsaka bi bila to sto-ri-la brez prisiljene sramežljivosti.

— Ali jaz nisem kakor vsaka? — Tu imaš seveda prav, vsaka bi bila poplačala čustva s ču-stvovi, samo ti vračaš ošabnost za ljubezen.

— Ako misliš, Lukaš, da ne ču-stoja ljubezen iz ničesar drugega, nego da se dva samo poljubljata, potem niti ne veš, kaj je ljubezen in nikdar nisi vedel tega. Tako ljubezen ni vredna pri meni prav-nič.

— In jaz zopet ne dam prav ničesar za tako ljubezen, ki ne po-zna dobrote in popustljivosti.

Po teh žalostno in živahno spre-govorjenih besedah je Lukaš za-pustil sobo in se bolj nego kdaj prej spominjal na Muhača, Ven-dukinega očeta. Res, vsaka nje-gova beseda je vsebovala čisto resnico; bil je to moder in izku-šen človek in nespametnej je bil oni, kdor se mu je smejal.

Takrat je Vendulka zelo nerada videla, da Lukaš odhaja. Dru-gerati se je samo jezil in kujal, a danes je bil vidno razžaljen, jel je celo dvomiti o njenem srcu, sma-trajoč njeno ravnanje v resnici za samo kljubovanje. S tem bi jo bil seveda zelo, zelo užalostil, če bolj-nego z vsemi zbadljivkami o po-kojnici. Kako bi je hkrati ne bilo bolelo, ako je pomislila, kako da-leč je že prišlo med njima, da sta si mogla reči one besede in oči-tati take stvari!

Kmalu bi bila Vendulka začela jokati, dasi jej sicer solze niso si-lile takoj v oči. Dolgo in resno je premišljevala o Lukašu in o sebi.

— Kaj bi pač bilo posebnega, rekla si je, opirajoč svojo težko glavo ob zibelko, — ako bi jutri zjutraj, ko odide on na polje, sto-ri-la, česar zahteva od mene in bi pri tem takoj omenila: sedaj mir!

S tem bi morda pokojnice ne raz-Lukaš je že stal na vrstih. Ustra-

šil se je, videč jo jokati ob zibelki. Čudno, zelo čudno ga je spre-letelo, da tako bridko plaka pod njegovim streho in spomnil se je na oni brezupni, ko jo je tudi vi-del tako plakati — bilo je to zad-nji večer, ki sta ga prebila skupaj pod trepetliko in se poslavljala (kakor sta ona mislila) na veke...

Tudi on se je v duhu jel posveto-vati sam s seboj, ali ni vendarle njegova dolžnost pokazati, kako je mož bolj pameten nego čena, da mora on potemtakem pustiti vse pri miru in zahtevati poljub-šele po poroki. Čemu si sicer še nadalje greniti življenje? Tako zelo sta se ljubila in mislila, da bi morala umreti, ako bi se ne bila vzela; a sedaj, tik pred svatbo, sta eden drugega mučila za prazen nič!

— Zakaj pa jočeš? je vprašal Lukaš nevesto tako ljubeznjivo, kakor ni bil že več dni tako spre-govoril do nje.

— Ti znaš torej tuč! — kvar-tati?

— Marsičesar, kar umejem se-daj, nisem poznal še pred krat-kem.

— Predvsem si se naučil klju-bovati mi v vsaki stvari, veš?

— In kaj mi delaš ti?

— Vedem se nasproti tebi, ka-por se spodobi pošteni deklicij, prej bi zaslužila, da bi me pohva-lil nego zmerjal.

— Torej še hvaliti bi te moral, da se mi na tihem posmehuješ, ja-moram jaz plesati, kakor ti godeš? Le povej komu resnico, kako po-stopiš z menoj, videti hočemo, če ti bo veroval! Je-li kdaj ženin pretrpel toliko od strani svoje ne-veste, s katero ni bil niti še okli-can? Ali le počakaj, tudi ti spo-znaš kmalu, da nisem jaz nikak zaljubljen fantič, ki se pusti vo-diti kakor na vrveci! Ravno tako, kakor me sedaj pred svatbo ti po-diš od sebe, tako bom tudi jaz ravnal s teboj po svatbi. Tako sem že sklenil in videla boš, da to tudi izvršim.

Noričica Vendulka je obleдела kakor smrt. Saj bi bila morda lahko zapazila, da govori iz njega sama jeza in najbolje bi bila sto-ri-la, ko bi na vse to odgovorila:

Rusiji je treba pomagati!

(Francesco Nititi v "New York American")

Celi svet je bil ginjen vsprico obupnih pozivov, naslovljenih na Evropo in Ameriko od strani boljševiške Rusije. Moskva ne preti več uveljavljenjem svojega zlega sistema po celem svetu, ki je imel za posledico lakoto in pelom Rusija prosi sedaj pomoči, kruha, zdravil in obleke. Milijoni možkih, ženskih in otrok stradajo ter so v neposredni nevarnosti, da umrjejo od glada.

Treba je, v kolikor je to mogoče, pomagati Rusiji. Kadar zavzame človeško trpljenje tako tragične oblike, morajo izginiti politični pomisleki in socialni predsodki. Razlike, ki obstajajo, morajo izginiti vsprico obsega trpljenja in veličanstva smrti.

Pomoč, katero more nuditi kontinentalna Evropa z ozirom na živila, more biti povsem naravno le omejena, kajti Evropa sama se nahaja v strašnih težkočah, ki so posledica vojne, a tudi posledica takozvanega miru, ki je s proglašanjem pravice zmage odobril vsako nasilje ter uveljavil globoko razornarodov narodov. Vsi, ki pa lahko pomagajo, bodo rade volje storili to in tudi oni narodi, ki sami trpe, bodo po možnosti prispevali k skupnemu skladu.

Obupni poziv Rusije vsebuje priznanje med vrstami, da je komunistični režim v teku par let povzročil več bede in nazadovanja kot pa so ga dolga stoletja zatiranja. Dokazalo se je predvsem, če je sploh bilo treba dokazati, da je komunistična oblika produkcije ne le škodljiva, temveč da ji je usojena tud ikratka življenska doba.

Če je bila kaka dežela pripravna za komunistični eksperiment, je bila ta dežela Rusija. Carska Rusija je predstavljala največje, skupaj držice se ozemlje, kar jih je imela kedaj kaka država v svojih rokah. Na dva in dvajset milijonov kvadratnih kilometrov, torej na ozemlju, ki je predstavljak osem in štirideset Italij ali tri Združene države, je živelo prebivalstvo, ki je bilo vajeno najbolj primitivnega suženjstva. Pod režimom carja je par ljudi despotično gospodarilo s 180.000.000 ljudi, razširjenih po velikanskem ozemlju. Vsi pa so se pokorili brez mrmaranja in udano.

Centralizacija je bila uveljavljena na tako korenit način in po-korščina napram centralni sili je bila tako velika, da se ni za trajno trpelo nikake sovražne manifestacije. Komunistični režim ni vsled tega lahko računal le z brezbrzičnostjo ali apatijo ruskega naroda, temveč tudi z njegovo slepo pokorščino. Poleg tega osnovnega pro-goja za uspeh vlade, ki je skušala na despotičen način urediti produkcijo, je obstajal še nadaljni pogoj, ki ni bil nič manj važen. Ru-sija je namreč poleg Združenih držav, Kitajske in Brazilije, edina dežela na svetu, ki ima v svojem lastnem ozemlju vse, kar potrebuje za svoj obstoj.

Rusija, ki je lahko preje vsem radodarno dajala, umira sedaj sama od lakote Rusija, ki bi lahko zakladala celo Evropo s premo-gom in petrolejem, ne more vzdržati niti svojih lastnih železnic v rednem obratovanju. Rusije, ki ima v izobilici lanu in bombaža v Kavkazu, ne more obleči svojih vojakov in uslužbencev boljševiške vlade. Ker je prenehalo bodrilo osebnih interesov, se le malo ljudi briga za delo. Edinole kmetje proizvajajo še naprej, a le toliko, da prežive svoje lastne družine, dočim izgubljajo še naprej, a le svoj čas z brezkončnim govorenjem in političnimi sestanki.

Vsako hoče živeti na stroške države in produkcija, avtokratič-no organizirana, sahne vedno bolj in bolj, od dneva do dneva.

Če čitamo zbirko postav, katere je izdala boljševiška vlada, naj-demo marsikatero naprave, ki ne izgledajo le pametne, temveč tu-di zanimive. Številne postavave avtokratičnih vlad preteklih režimov so istotako nosile pečat inteligence in ulemenitih nagibov. Postavé kot take pa ne vsebujejo nikake ustvarjajoče sile. One le urejuje-

jo človeške odnošaje, a jih ne morejo ustvarjati. One lahko oropajo nekatere ljudi njih bogastva ter ga dajejo drugemu, a ne morejo sa-me ustvariti bogastev.

Kakorhitro je izločen osebnostni interes, zaostane poigoma delo, ki pomenja le napor in trpljenje in preneha proizvajati ali produci-rati. Tudi krajsje ure, tekem katerih se skuša izločiti vsak napor in vsako uspešnost, imajo končno za posledico le nezmožnost za vsak napor ter končno popolno prenehanje dela.

Stara osnovna resnica vici v dejstvu, da imajo v vseh arijskih jeziki besede, ki značijo delo, isto koreniko kot one, ki pomenjajo trpljenje. Velika večina ljudi dela edinole raditega, ker je prisiljena vsled okoliščin in v svojem lastnem interesu storiti to. Kakorhitro se je zadostilo osnovnim potrebam obstoja, je lastni interes edino bo-dirilo k pridobitvi bogastva ali blagostanja. V skoro vseh arijskih jeziki pomenja beseda bogastvo skoro isto kot moč in nadvlado.

Ruski eksperiment je bil izvredne koristi za celo Evropo in Ameriko. Rdeča internacionala v Moskvi se je pokazala v svoji pravi barvi "internacionalne lakote in smrti". Komunizem je doka-zal svojo nezmožnost, da zajamej v praksi celo najmanjšo mero pro-izvajanja, ki bi zadostovalo potrebam celo primitivnega naroda kot je ruski.

Vrtinec blaznosti, ki je prihajal iz Rusije, je nekoč ogrožal celi svet, a sedaj Rusija ne preti več, temveč prosi za pomoč in usmiljenje ter je vsled tega tudi podala isto izjavo, katero smo pričakovali od nje.

To, kar se vrši se-laj v Rusiji, pa ne sme zavesti zapadnih držav Evrope, da bi ponovile napake, katere so storili tekem vojne in ne-posredno po zaključku vojne.

Dolgo časa mora poteti, predno bo ruski narod zopet lahko vz-vel svoje stališče v mednarodnem življenju in še bolj počasna bo njegova pot proti napredku, a glavna stvar je, da si mora izbrati povsem drugo pot.

Kmetje, ki predstavljajo pretežno večino prebivalstva, se ozi-rajo z grozo nazaj na stari režim. Polastili so se zemlje ter jo hoče-jo obdržati v svojih rokah in naj pride kdor hoče. Niti za trenutek ne mislijo na to, da bi jo kedaj vrnili nekdanjima veleposesnikom, kojih posestva so bila tako velika kot cele province in ki pogosto niti sami niso vedeli, kakšen je obseg njih ozemlja.

Eden izmed vzrokov, ki je omogočil boljševizmu tako dolg ob-stanek, je bilo stališče zaveznikov, ki so vedno kazali največje sir-patije do mož nekdanjega carskega režima.

Vsi možje starega režima, od Kolčaka pa do Denikina in Wrang-la, so dobivali od zaveznikov, posebno od Francije, orožje in fi-nančno pomoč. Ruski narod ni nikdar simpatiziral s temi podjetji ter jim celo javno nasprotoval.

Gotovo ni lahka stvar govoriti o Rusiji, kjer ne obstaja več pro-sto časopisje in kjer nimajo ljudje nobenega drugega posla kot gle-da ti na to, kako bodo poginili od lakote. Zapadne evropske države pa ne morejo najti kako sredstvo, da pojasnijo popolnoma natanč-no in odločno, da nočejo zopet ustanoviti starega režima in da so pripravljene priznati vsako zvezno obliko vlade in da nimajo no-bene moči, da bi preprečile ali vsaj zavleklo prenos zemljišč v ro-ke kmetov.

Pojasniti morajo tudi, da je njih polno priznanje de facto vlad-e v Rusiji edinole podrejeno respektu do mednarodnih postav in dogovorov, ne pa priznanju obveznosti napram gotovim evropskim državam. Demokratične države morajo enkrat za vselej prenehati z držanjem vloge Shylocka.

Komunistična iluzija po celem svetu se je razblinila in nič kot pester vodeni mehurček, ko se je sovjetska vlada v Rusiji obrnila na celi ostali svet za pomoč za svoje stradaljoče milijone.

Misija pomoči pa naj bi tudi omenjala pričetek rekonstrukcij-skega dela. Mi ne moremo dati Rusiji vsega, kar dejanski potre-buje. Lahko pa ji damo zagotovilo, da ne nameravamo pomagati pri zopetnem uveljavljanju starega režima in da hočemo pošteno sode-lovati pri zopetnem "voskresenju" ruskega naroda.

ADVERTISEMENTS.

GROZDJE! GROZDJE! GROZDJE!

Grško srednje jagode, zelo čiste, cena \$7.— boksa.
 Californijsko Barbera, velike jagode \$11.— boksa.
 Malaga, velike jagode \$7.50
 Fige, po 25 funtov v boksi \$3.— boksa.
 Česplje, po 25 funtov v boksi \$2.50 boksa.
 Brinje, 10 funtov \$1.00

Turški duhan, 1 funt \$2. Za poskus pošljem 1/2 funta bokso za \$1.
 Z naročilom pošljite \$2.00 ara za vsako bokso grozdja.

ADRIATIC IMPORTING CO., 606 — 11 Avenue, New York, N. Y.

PRISRČEN smeh je naj-boljše zdravilo sveta.

Če ste otožni, zamišljeni — se prav na široko zasmejte — pa boste takoj ozdravje-li.

Knjiga Peter Zgaga vam povzroči smeh, kadarkoli pogledate vanjo.

Ena knjižica za 50 centov vam bo trajala za vedno.

Izrežite ta kupon, priložite petdeset centov v zmanjkih ter ga pošljite:

Slovenis Publishing Co.,
 82 Cortlandt St., New York.
 Cenjeni: Za priloženih petdeset centov v zmanjkih mi pošljite knjigo "Peter Zgaga."
 Ime
 Naslov
 Država